

Vliv dobrovolnictví na nezaměstnané v mikroregionu Zábřežsko

Bc. Monika Hanušová, DiS.

Diplomová práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Monika HANUŠOVÁ, DiS.**

Osobní číslo: **H09367**

Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Vliv dobrovolnictví na nezaměstnané v mikroregionu Zábřežsko**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerže a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti nezaměstnanosti, dobrovolnictví a sociálních dávek.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu pozorováním, rozhovorem a analýzou dokumentů.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KREPS, V. Sociální politika. Praha: Aspi, 2007. ISBN 80-7357-276-1.

MATOUŠEK, O. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-502-8.

TOŠNER, J. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

VODÁČKOVÁ, D. Krizová intervence. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-342-0

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Pavel Opatrný

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

20. ledna 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

29. dubna 2011

Ve Zlíně dne 20. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 25. 2. 2011

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpisy vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje-li ntkoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce je zaměřená na oblast dlouhodobě nezaměstnaných vykonávající dobrovolnou službu v mikroregionu Zábřežsko. V teoretické části diplomové práce je popsána nezaměstnanost, vztah člověka k práci, dobrovolnictvím a práce úřadů s nezaměstnanými. V závěru teoretické části se zaměřuje na dobrovolnictví nezaměstnaných a jejich činnost v mikroregionu Zábřežsko.

Ve své práci jsem zvolila kvalitativní výzkum. V praktické části se zabývám vlivem dobrovolnictví na nezaměstnané, jejich postoji a vztahu k dobrovolnictví a motivaci k práci dobrovolníka.

Klíčová slova:

Nezaměstnanost, dobrovolnictví, práce, uchazeč o zaměstnání, veřejná služba, hmotná nouze, sociální vyloučení.

ABSTRACT

Abstrakt ve světovém jazyce

The diploma thesis is focused on longtime unemployed people working like volunteers in the Zábřeh area. The theoretical part includes issues in unemployment, their relationship to work, volunteers and legislation.

The end of theoretical part describes problems of voluntary work of unemployed people in the Zábřeh region.

I prefer qualitative research in the thesis. Particular work describes influence of unemployment and volunteers, the attitude unemployed people to voluntary work and motivation to work and motivation to work like a volunteer.

Keywords:

unemployment, voluntary work, employment pretender to the work, public service, financial distress, social exclusion,

Děkuji PhDr Pavlu Opatrnému za odborné vedení práce a mnoho cenných rad a podnětů.
Dále děkuji všem, kteří se nějak podíleli na výzkumu a věnovali mi čas při rozhovorech.
Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG
jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1. ČLOVĚK A PRÁCE	12
1.1 MOTIVY K PRÁCI	12
1.2 RIZIKOVÉ SKUPINY	13
1.2.1 Ztráta zaměstnání u osob starších 50 let.....	13
1.2.2 Ztráta zaměstnání u žen.....	14
1.2.3 Nezaměstnanost spojená se vzděláním	14
2 DOBROVOLNICTVÍ	16
2.1 DEFINICE DOBROVOLNICTVÍ	16
2.2 PRINCIPY DOBROVOLNICTVÍ	17
2.3 DĚLENÍ DOBROVOLNICTVÍ	17
2.3.1 Dělení dobrovolnictví z hlediska časového vymezení	17
2.3.2 Dělení dobrovolnictví dle formy	18
2.4 FUNKCE DOBROVOLNICTVÍ.....	18
2.5 CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY DOBROVOLNICTVÍ NEZAMĚSTNANÝCH	19
2.6 PRÁVNÍ REŽIM DOBROVOLNICTVÍ	19
3 NEZAMĚSTNANOST A JEJÍ DŮSLEDKY PRO ČLOVĚKA	20
3.1 DRUHY NEZAMĚSTNANOSTI.....	20
3.2 DŮSLEDKY NEZAMĚSTNANOSTI NA ČLOVĚKA	21
3.2.1 Sociální důsledky nezaměstnanosti	21
3.2.2 Psychické důsledky nezaměstnanosti	22
3.2.3 Zdravotní důsledky nezaměstnanosti	22
3.2.4 Ekonomické důsledky nezaměstnanosti.....	22
3.3 PRÁCE ÚŘADŮ S NEZAMĚSTNANÝMI.....	22
3.3.1 Úřady práce	23
3.3.2 Sociální odbor městského úřadu s rozšířenou působností.....	26
3.3.3 Okresní správa sociálního zabezpečení.....	29
4 DOBROVOLNICTVÍ A VEŘEJNÁ SLUŽBA V MIKROREGIONU ZÁBŘEŽSKO	32
4.1 DOBROVOLNICTVÍ NEZAMĚSTNANÝCH	33
4.2 VEŘEJNÁ SLUŽBA	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	38

5.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM A CÍLE VÝZKUMU.....	38
5.2	DRUH VÝZKUMU	38
5.3	METODA VÝZKUMU	39
5.4	METODA ZPRACOVÁNÍ DAT	40
5.5	VÝZKUMNÝ VZOREK	40
5.6	OTÁZKY V POLOSTRUKTUROVANÉM ROZHOVORU	40
6	ZÍSKÁVÁNÍ DAT	43
6.1	SBĚR DAT V ZÁBŘEZE DNE 16. 3. 2011	43
6.2	SBĚR DAT V MOHELNICI DNE 17. 3. 2001	43
6.3	SBĚR DAT V ZÁBŘEZE ZE DNE 18. 3. 2011	44
7	POPIS JEDNOTLIVÝCH RESPONDENTŮ	45
7.1	RESPONDENTI ZE DNE 16. 3. 2011.....	45
7.2	RESPONDENTI Z 18. 3. 2011.....	46
7.3	RESPONDENT ZE DNE 17. 3. 2011.....	46
8	ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	48
8.1	OBJEKTIVNÍ INFORMACE O RESPONDENTECH	48
8.2	KATEGORIE	49
8.2.1	Vztahy a sociální struktury	50
8.2.2	Motivace k dobrovolnictví	51
8.2.3	Nezaměstnanost.....	53
8.2.4	Bydlení	54
8.2.5	Způsob myšlení	56
8.2.6	Jakékoliv jiné aktivity	57
8.2.7	Perspektivy a budoucnost.....	58
	ZÁVĚR	63
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	64
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	66
	SEZNAM TABULEK.....	67
	SEZNAM PŘÍLOH.....	68

ÚVOD

Nezaměstnanost má na každého nezaměstnaného sociální, ekonomický a psychický vliv. Pokud jde o nezaměstnanost dlouhodobou, tento vliv se zvyšuje. U dlouhodobě nezaměstnaných dochází k přetrhání sociálních vazeb s kolegy z práce, přáteli, přichází o pracovní návyky a jejich finanční situace se rapidně mění. Podporu v nezaměstnanosti již vyčerpali a jsou závislí na sociálních dávkách.

Tato práce se snaží zmapovat motivaci dlouhodobě nezaměstnaných k dobrovolnictví a přínos pro dlouhodobě nezaměstnané v mikroregionu Zábřežsko.

Dobrovolnictví nezaměstnaných není ničím novým. Přesto o této činnosti je jen velmi málo literatury. Od roku 2009 došlo k podstatným změnám v této oblasti. Pro dlouhodobě nezaměstnané se stalo dobrovolnictví ekonomicky výhodné.

Do novely zákona o hmotné nouzi bylo dobrovolnictví bez jakýchkoliv finančních výhod. S novelou zákona došlo k jinému pohledu na tuto činnost ze strany dlouhodobě nezaměstnaných. Do té doby o dobrovolnictví většinou ani nevěděli.

Teoretická část práce předkládá rozbor potřeby práce pro člověka, zabývá se otázkou nezaměstnanosti a dobrovolnictví. Nastiňuje činnost úřadů pracujících s dlouhodobě nezaměstnanými a v poslední části seznamuje s dobrovolnictvím v mikroregionu Zábřežsko.

Praktická část je zaměřena na motivy a pozitiva dobrovolnictví pro dlouhodobě nezaměstnané. Na jeho přínos z dlouhodobého hlediska.

TEORETICKÁ ČÁST

1. ČLOVĚK A PRÁCE

„Práce je výrobním faktorem, který je nezastupitelný při výrobě statků. Průmyslová revoluce dovedla proces rozvoje do stádia, které práci nezbavilo nezastupitelnosti ve výroбах, ale na druhé straně významně proměnilo její postavení mezi výrobními faktory. Práce opustila dominující postavení, které jí bylo přiznáváno v řemeslných výroбах. Její vynakládání se stalo závislé na strojovém vybavení provozů. Podmínka nezastupitelnosti práce je dosud obecně platná pro hospodářské soustavy bez ohledu na jejich konkrétní formu uspořádání“ (Buchtová, 2002, s. 59).

„Práce zaujímá v životě člověka nezastupitelné postavení. Je důležitou podmínkou jeho důstojné existence, přináší mu nejen materiální prospěch, ale současně mu dává pocit sebe-realizace a společenské užitečnosti. Vřazuje člověka do řádu sociálních vztahů, uspokojuje jeho potřeby, tižádosti, sebeuplatnění a sebeúcty“ (Buchtová, 2002, s. 75).

1.1 Motivy k práci

Podle Vágnerové (2000) má zaměstnání pro člověka, žijícího ve středoevropské sociokulturní oblasti, značnou hodnotu. V textu odkazuje na V. Frankla, který považuje práci za činnost, která potvrzuje jedinečnost individua ve vztahu ke společnosti. Motivy k práci mohou být různé a mohou mít rozmanitý, relativní význam:

Jednou ze základních motivací práce jsou peníze. Cílem je spotřeba, uspokojení řady potřeb prostřednictvím hodnot a požitků, které lze za peníze pořídit. Opakem je chudoba, omezení spotřeby.

Aktivita je další z motivů k práci. Pracovní činnost naplňuje do značné míry potřebu smysluplné aktivity. Opakem je nuda, apatie, nedostatek životní náplně.

Práce uspokojuje také pocity seberealizace. Cílem seberealizace je úspěch, získání žádoucí sociální pozice, sebezpotvrzení, potřeba ukázat, že člověk něco umí, že je užitečný apod. Práce může být smyslem života. Opakem je pocit zbytečnosti, neúspěchu, vyřazení ze skupiny zaměstnaných.

S prací jsou spojeny mimo jiné i sociální kontakty. V zaměstnání má člověk možnost navázat celou řadu kontaktů, stýká se s různými lidmi. Opakem je osamělost, sociální izolace.

Práce přináší zaměstnanému samostatnost a nezávislost. Ekonomická soběstačnost a nezá-

vislost na společnosti či rodině je potvrzením dospělosti. Opakem je závislost, pasivita, případě syndrom naučené bezmocnosti.

Podle Blažka (2007) je z kvality života oblast práce zaměstnanými i nezaměstnanými uváděna jako třetí nejdůležitější oblast jejich života. Zatímco u zaměstnaných respondentů se projevila výrazná spokojenost, u nezaměstnaných je tato oblast života statisticky významně saturována koníčky a zájmy. Projevil se také generační vliv. Mladí lidé věří, že brzy získají zaměstnání, touží po seberealizaci, mají plány do budoucnosti. Naproti tomu u starších jedinců je prvořadě zajištění potřeb rodiny. Jak se ve výzkumu dále uvádí, opakované neúspěchy při hledání zaměstnání vedou u starších lidí k depresím, pocitům méněcennosti, ztrátě sebevědomí. V rodinném soužití mají nezaměstnaní pocity „příživnictví“, muži pak kladou rovnítko mezi nezaměstnaností a vlastní neschopností zabezpečit základní potřeby rodiny.

„Sociální vyloučení ze skupiny provázají nepříjemné pocity. Mnozí je popisují jako silnou fyzickou bolest. Při vyřazení ze skupiny mozek aktivuje stejná centra, která jsou činná při vnímání fyzicky nepříjemné bolesti (www.novinky.cz, 31.3.2011)“.

1.2 Rizikové skupiny

„Nezaměstnanost neohrožuje všechny skupiny lidí ve stejné míře a rovněž nevyvolává zcela totožné reakce. Riziko nezaměstnanosti ovlivňují zejména vzdělání, věk, pohlaví a příslušnost k určité sociální kategorii“ (Vágnerová, 2000, s. 407).

V následujících kapitolách se zmíním o dvou největších skupinách osob ohrožených ztrátou zaměstnání.

1.2.1 Ztráta zaměstnání u osob starších 50 let

„Ztráta zaměstnání je závažnější stresovou situací pro lidi starší 50 let. Pro tuto věkovou kategorii představuje i větší zdravotní rizika. Příčiny jsou zřejmé: starší nezaměstnaní mají omezenější šanci získat práci. Zvládání zátěže může být nepříznivě ovlivněno i dalšími negativními faktory souvisejícími se stárnutím (horší zdravotní stav, méně sil, negativní zkušenosti, sklon k rezignaci apod.)“ (Vágnerová, 2000, s. 408).

Podle Matouška (2005) starší lidé prožívají ztrátu zaměstnání velmi těžce. V předdůchodovém věku mají již zažitá stereotypy, obtížně a pomaleji se přizpůsobují ži-

votu bez zaměstnání, který navíc po letech poctivé práce vnímají jako nespravedlnost a ponížení.

Osoby, které mají v současné době 50 a více let byly v 70 letech, kdy ukončili základní školu, motivovány k nástupu do zaměstnání. Dnes mají jen základní vzdělání a zaměstnavatelé o ně nemají zájem.

1.2.2 Ztráta zaměstnání u žen

Podle Vágnerové (2000) je u žen riziko ztráty zaměstnání větší než u mužů. Ženy bývají dříve propouštěny, zejména v případě, že nemají kvalifikaci. Kvalifikaci neukončili velmi často z důvodu těhotenství a zakládání rodiny. Profesní role může mít pro muže a ženy jiný význam. To znamená, že také nezaměstnanost pro ně má různé důsledky, liší se i ve způsobu prožívání nezaměstnanosti a v preferované strategii vyrovnání se s touto zátěží. Ženská role je naplněna rolí matky, která pečuje o děti a o domácnost, i rolí profesní v individuálně různém poměru. Jestliže žena ztrácí zaměstnání, není to společensky tak stigmatizující a degradující jako v případě muže, protože hlavní sociální rolí dospělého muže je role živatele, to znamená zajištění rodiny (nebo přinejmenším alespoň sebe sama) ekonomicky. Nezaměstnaný muž ztrácí v rodině svou dominantní roli, a tím i svůj status, autoritu a prestiž. Propuštění z práce představuje pro muže větší stres než pro ženy.

1.2.3 Nezaměstnanost spojená se vzděláním

„Buchtová (2001) uvádí, že lidé s nízkou kvalifikací nebo bez kvalifikace v současné době u nás představují nejpočetnější skupinu – celou jednu třetinu – dlouhodobě nezaměstnaných. Často jde o mladé obtížně vzdělavatelné lidi s malým zájmem o zaměstnání. Specifické charakteristiky jejich rodinného a sociálního života přispívají k jejich vydělování ze společnosti a vedou k vytváření nové třídy deklasovaných, která žije v trvalé závislosti na systému podpor sociálního zabezpečení. Pracovníci s nízkou kvalifikací budou navíc postupně stále více vytlačováni levnějšími a přesnějšími stroji“ (Matoušek 2005, s. 302).

Podle Vágnerové (1999) jsou lidé s nízkou či žádnou kvalifikací a s nízkou úrovní vzdělanosti více ohroženi ztrátou zaměstnání. Tito lidé zároveň zvládají zátěž dlouhodobé nezaměstnanosti hůře, než lidé kvalifikovaní. Tento postoj je nepochybně ovlivněn negativní zkušeností nekvalifikovaných dělníků a vědomím omezených šancí získat práci.

Podle Matouška (2005) má úroveň vzdělání a kvalifikace vliv na získání zaměstnání Romů. Rómové získávají zaměstnání stále obtížněji vzhledem ke zvyšujícím se požadavkům zaměstnavatelů na úroveň kvalifikace. Převážná část rómského etnika má nízkou kvalifikaci. Dalším hendikepem je pracovní morálka neodpovídající požadavkům majoritní společnosti.

Dle místního Róma raději pracuje „načerno“ a dostává sociální dávky. Na ruku dostanou většinou vyšší částku, než kterou by dostali „na smlouvu“. U práce na smlouvu se z jejich mzdy hradí sociální pojištění, zdravotní pojištění a ještě daně. Navíc už nic nedostanou od „sociálky“.

2 DOBROVOLNICTVÍ

„Dobrovolnictví je forma pomoci člověka člověku, poskytovaná obvykle v rámci určité struktury, organizace. Dobře fungující dobrovolná pomoc je nejen velkým přínosem pro nejrůznější typy sociálních, zdravotnických, školských a výchovných, ekologických i kulturních organizací, ale je i zdrojem zkušeností a zážitků pro dobrovolníky samé“ (Tošner, 2002, s. 153).

„K 1. lednu 2003 vstoupil v ČR zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě, který pro veřejně prospěšné dobrovolnictví znamená uznání a podporu státu a nabízí i pro nezaměstnané další možnost jejich uplatnění při hledání místa na trhu práce“ (Sozanská, 2005, s. 3).

„Dobrovolnictví v lidské společnosti něčím novým, v každé kultuře a společnosti pomáhali ti, kteří na tom byli lépe, méně šťastným, kteří kvůli nemoci, chudobě či přírodní katastrofě pomoc potřebovali. Solidarita a vzájemná pomoc tvoří základ existence lidské společnosti i všech náboženství. V současném globálně propojeném světě, zároveň plném obrovských kontrastů, dobrovolnictví překračuje hranice států, náboženských i sociálních skupin a ukazuje na možnost soužití, které je založené na vzájemné pomoci“ (Tošner, 2002, s. 23).

Podle Tošnera (2002) dobrovolná pomoc nemůže být předepsána, musí vycházet z potřeb a motivace dobrovolníků, zaměstnanců i vedení organizace a musí respektovat potřeby klientů či charakter služeb, které organizace poskytuje. Dobrovolník by neměl nahrazovat práci profesionálů a neměl by dělat činnosti, které jsou pro ostatní nepříjemné a do kterých se obvykle nikomu nechce. Představa, že si objednáme dobrovolníky jako předem připravený a hotový nástroj na pomocné práce, je absolutně mylná.

2.1 Definice dobrovolnictví

„Dobrovolnictví je vědomá, svobodně zvolená činnost ve prospěch druhých, kterou poskytují občané bezplatně. Dobrovolník dává vědomě část svého času, energie a schopnosti ve prospěch činnosti, která je časově i obsahově vymezena. Dobrovolnictví může být profesionálně organizováno, aniž by ztratilo svoji spontaneitu. Je pravidelným a spolehlivým zdrojem pomoci pro organizaci, která s dobrovolníky spolupracuje, a zároveň zdrojem nových zkušeností, zážitků i příležitostí pro osobní růst dobrovolníků“ (Sozanská, 2005, s. 6).

2.2 Principy dobrovolnictví

Dobrovolnictví je podle Krutiny (2004) založeno na 8 základních principech. Těmi principy jsou:

1. „Princip participace – aktivní postoj k životu a dění.
2. Princip solidarity – vnímání obtížnosti situace druhého a snaha pomoci.
3. Princip subsidiarity – dobrovolník se nespolehá pouze na stát.
4. Princip ochrany zdraví – pomáhá zachovat, popřípadě zlepšit zdraví svého klienta a zároveň nepřepíná svoje síly.
5. Princip rovných příležitostí – při dobrovolnictví je zákaz diskriminace.
6. Princip odpovědnosti – dobrovolník se cítí být odpovědný za druhé a za svou práci.
7. Princip nezištnosti a bezplatnosti – peněžitá pomoc je obvykle nahrazena satisfakcí jiného druhu.
8. Princip sociálního učení – dobrovolník má příležitost získat nové zkušenosti a poznatky, zejména v mezilidských vztazích.

2.3 Dělení dobrovolnictví

Podle Krause (2008) může dobrovolnictví vykonávat každý dospělý člověk bez ohledu na věk. Některé věkové skupiny a kategorie populace mají větší možnost angažovat se v oblasti dobrovolnictví, protože mají více volného času. Mezi tyto skupiny a kategorie patří nezaměstnaní, matky v domácnosti, senioři a mladí lidé.

Dobrovolnictví lze dělit dle různých hledisek.

2.3.1 Dělení dobrovolnictví z hlediska časového vymezení

Podle Tošnera (2006) lze dobrovolnictví dělit dle délky zapojení dobrovolníka na dobrovolnictví:

- Jednorázové: Zapojení dobrovolníků při jednorázových akcích, které jsou pořádány jednou, či několikrát do roka. V mikroregionu Zábřežsko mezi tyto aktivity patří humanitární sbírka šatstva pořádaná 2 krát ročně, či Tříkrálová sbírka pořádaná 1 krát ročně.

- Dlouhodobá dobrovolná pomoc, která je poskytována opakovaně a pravidelně. Jedná se o častou formu dobrovolného závazku, který je splnitelný pro dobrovolníka a užitečný svojí pravidelností pro organizaci.
- Dobrovolná služba, kterou chápeme jako dobrovolný závazek se dlouhodobě na dobu několik měsíců i let věnovat dobrovolné práci obvykle mimo svoji zemi.

2.3.2 Dělení dobrovolnictví dle formy

- „Dobrovolná občanská výpomoc se vyznačuje znaky jako samozřejmost, spontánnost a nečekání odměny. Motivací dobrovolnictví je předpoklad pomoci. Lidé se většinou v této situaci necítí jako dobrovolníci a nechtěli by být tímto slovem označováni. Tato forma je tradiční součástí jakékoliv společnosti již od prvopočátku její existence.
- Dobrovolnictví jako projev občanské angažovanosti – dobrovolnictví vzájemně prospěšné – je dobrovolnou činností, kterou členové sdružení, spolku či klubu vykonávají v zájmu realizace vlastních cílů.
- Dobrovolnictví jako projev občanské angažovanosti – dobrovolnictví veřejně prospěšné – spočívá na ochotě občanů angažovat se svobodně a podle svého přesvědčení, ať již pro druhé nebo pro změny ve společnosti.
- Dobrovolná služba je dobrovolný závazek se dlouhodobě, na dobu několika měsíců i let věnovat dobrovolné pomoci mimo svoji zemi“ (Sozanská, 2005, s. 9).

2.4 Funkce dobrovolnictví

Podle Krutiny (2004) má dobrovolnictví 6 funkcí. Sociálně integrační funkce dobrovolníka zařazuje do nové sociální skupiny a dobrovolník se cítí součástí této nové skupiny. Funkce psychologická uspokojuje potřebu vlastní užitečnosti, dobrovolník sbírá morální body za dobro, které nezištně vykonal, popřípadě odvádí pomyslnou daň komunitě. Edukační funkcí dobrovolnická činnost směřuje k získání životních nebo profesních zkušeností, které dobrovolník obvykle nikoli však nutně vnímá jako užitečné pro jeho budoucí uplatnění. Iniciativní funkce uspokojuje dobrovolníka pro pocit důležitosti pro komunitu a její život.

Inovační funkcí získává prostor pro nová řešení, dobrovolník má možnost a příležitost uplatnit svou kreativitu. Poslední funkcí je funkce ekonomická – díky které dobrovolník tvoří hodnoty pro organizaci, její klienty a cílové skupiny.

2.5 Charakteristické znaky dobrovolnictví nezaměstnaných

Dobrovolnictví nezaměstnaných je specifická část dobrovolnictví. Dle Sozanské (2005) může nezaměstnaným nabídnout činnost, která jim umožní nejen vyvinout úsilí směřující k nalezení placeného zaměstnání, ale také jim nabídne možnost udržet si sociální a pracovní návyky, dobrovolníci získají nové vědomosti, zkušenosti a dovednosti, které zvýší jejich šance při hledání zaměstnání, mimo jiné zamezí vzniku, či zmírní psychosociální krizi, včetně prevence sociálně patologických jevů plynoucích z nezaměstnanosti a zabrání sociálnímu vyloučení, případně napomůže opětovné integraci do společnosti.

2.6 Právní režim dobrovolnictví

Podle Krutiny (2004) se dobrovolnictví odehrává na bázi občanského zákoníku. Ten vymezuje práva a povinnosti smluvních stran, otázky platnosti právních úkonů, smluv a pod odlišně od zákoníku práce. Od roku 2002 se dále řídí zákonem 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě, který reguluje podmínky uplatnění dobrovolníků, dobrovolnickou smlouvu a práva a povinnosti smluvních stran. Tato právní norma však neupravuje dobrovolnictví jako takové, ale upravuje podmínky dobrovolnické činnosti akreditovaných organizací. O akreditaci dobrovolnických organizací rozhoduje Ministerstvo vnitra na základě žádosti. Výhodou akreditace je možnost získat státní dotaci na krytí některých nákladů spojených s vedením dobrovolníků. Jde o jednu z mála možností k získání finančních prostředků. Činnost dobrovolníků a ani jejich výrobky se nemohou prodávat.

3 NEZAMĚSTNANOST A JEJÍ DŮSLEDKY PRO ČLOVĚKA

„Nezaměstnanost bývá často označována za projev poruch na trhu práce a její rozsah se měří ukazatelem míry nezaměstnanosti, což je údaj vyjadřující poměr nezaměstnaných k celkovému počtu práce schopných, kteří pracují nebo se ucházejí o pracovní místo, respektive k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu“ (Blažek, 2007, s. 21).

Matoušek (2005) uvádí definici nezaměstnanosti podle Mezinárodního úřadu v Ženevě, která považuje za nezaměstnané jen uchazeče o zaměstnání, tedy občana, který není v pracovním, nebo jiném vztahu, nevykonává samostatnou výdělečnou činnost ani se nepřipravuje aktivně na budoucí povolání a požádal osobně, nebo písemně o zprostředkování vhodného zaměstnání u úřadu práce místě svého trvalého bydliště. Být nezaměstnaný neznamena „nemít práci“, ale „nemít placené zaměstnání“ ze kterého jsou odváděny zákonné odvody.

3.1 Druhy nezaměstnanosti

Podle Buchtové (2002), jsou rozlišovány 3 základní druhy nezaměstnanosti:

- Frikční nezaměstnanost, která vzniká v důsledku neustálého pohybu lidí mezi místy či pracovními příležitostmi. Do této skupiny patří i ti, kteří z důvodu hledání nového místa opustili své pracovní místo dobrovolně, většinou hledají jinou práci – lépe placenou. Lidé opouštějí místo i z důvodu stěhování a hledají pracovní příležitost v novém bydlišti. Do této skupiny je možno zařadit i studenty, kteří hledají první zaměstnání.
- Strukturální nezaměstnanost představuje složitější poruchu. Postihuje některé odvětví či výroby a je vyvolána nedostatečnou (klesající) poptávkou po určité produkci statků. Útlum jedněch odvětví či výrob je doprovázen růstem výrob v jiných odvětvích či výroбах.
- Cyklická nezaměstnanost, která souvisí s cyklickým poklesem výkonu ekonomiky. V období hospodářských poklesů tato složka narůstá, naopak při růstu výkonosti ekonomiky je potlačována. Vznik cyklické nezaměstnanosti je spjat s poklesem celkové poptávky v ekonomice.

„Z hlediska praktického dopadu na jednotlivce má velký význam rozdělení nezaměstnanosti na krátkodobou a dlouhodobou nezaměstnanost. Určit přesnou časovou hranici mezi nimi je obtížné, nicméně za dlouhodobou je většinou považována nezaměstnanost, která trvá déle, než 6 měsíců. Někteří autoři mluví o dlouhodobé nezaměstnanosti, trvá-li minimálně jeden rok“ (Matoušek, 2005, s. 300).

3.2 Důsledky nezaměstnanosti na člověka

Nezaměstnanost nezaměstnaného vždy nějakým způsobem ovlivňuje. Jakým způsobem nezaměstnaný tento stav prožívá, je různé, záleží na rodinném zázemí, na možnostech trávení volného času, na koníčcích, na způsobu života před ztrátou zaměstnání.

3.2.1 Sociální důsledky nezaměstnanosti

Podle Krebse (2002) jsou sociální důsledky mezi sebou úzce podmíněny a propojeny. Nejvýznamnější jsou tyto sociální důsledky:

- **Vliv na životní úroveň** pro nezaměstnaného znamená ztrátu pracovního příjmu a žít jen z podpory či sociálních dávek, čímž dojde k poklesu životní úrovně a značným finančním potížím pro nezaměstnaného a jeho rodinu. Příjmy z podpory v nezaměstnanosti nedosahují ani polovinu předchozích výdělků. Trvá-li nezaměstnanost dlouho, vede často k chudobě, k redukci sociálních kontaktů a sociálnímu vyloučení.
- **Vliv na rodinu** jako sociální instituci, a to nejen poklesem příjmů, ale i v mnoha dalších ohledech. Vede například k narušení denních rodinných zvyklostí, mění pozici a autoritu nezaměstnaného v rodině, může rozbít partnerské vztahy, ovlivňuje sňatkovost i porodnost (odkládání sňatků i porodů), omezuje sociální kontakty rodiny, často i její výchovnou funkci atd.
- **Vlivem na strukturu a vnímání času** nezaměstnanost narušuje obvyklý denní režim, časovou strukturu dne a mění vnímání času. Čas pro nezaměstnané přestává být důležitý, ztrácí svůj obsah a často je naplňován nudou a pasivními nebo i společensky nežádoucími aktivitami. Narušení struktury dne je nebezpečné zvláště pro mladistvé, kteří časový režim s pracovními návyky nemají zažitý.

3.2.2 Psychické důsledky nezaměstnanosti

„Nezaměstnaní pociťují vyšší hladinu obecné psychické nepohody, deprese a úzkosti spolu s nižší sebeúctou a sebedůvěrou. Lidé s větší oddaností svému zaměstnání většinou vykazují horší duševní zdraví během ztráty práce. Nezaměstnaní muži středního věku trpí většími psychickými problémy než mladší a starší skupiny, což odráží jejich vyšší odpovědnost a finanční závazky vyplývající z jejich role v rodině“ (Buchtová, 2002 s. 104).

3.2.3 Zdravotní důsledky nezaměstnanosti

„Ztráta zaměstnání působí jako existenciální stres, který se neprojeví jen v oblasti psychiky, ale i somatickými reakcemi, jež lze interpretovat jako psychologické potíže. Zdravotní ohrožení, které přináší stres spojený s nezaměstnaností, bývá posilováno zvýšenou tendencí postižených lidí uchýlovat se k alkoholu, lékům a drogám, nebo více kouřit. Takové chování lze interpretovat jako pokus o únik, o kompenzaci ve smyslu dosažení náhradního uspokojení nebo stimulace, která by uvolnila vnitřní psychické napětí. Nezaměstnanost zvyšuje riziko sebevražedného chování“ (Vágnerová, 1999, s. 405).

3.2.4 Ekonomické důsledky nezaměstnanosti

„Ekonomický důsledek nezaměstnanosti se projeví zmenšením možnosti výběru a omezením celkové spotřeby. Nezaměstnaný člověk pociťuje nejenom nedostatek osobně potřebných věcí, ale i ztrátu možnosti potvrdit konzumací svůj status. Upadá na nižší úroveň, nemůže si dovolit to, co mají lidé z jeho sociální vrstvy. Jde obvykle o relativní strádání, protože nezaměstnaný člověk dostává podporu, avšak i to je pro mnohé stresující“ (Vágnerová, 1999, s. 404).

3.3 Práce úřadů s nezaměstnanými

Uchazečem o zaměstnání se stává nezaměstnaný až přihlášením se na úřadu práce. Nahlašovací povinnost je 8 dní od ukončeného pracovního poměru. Nezaměstnaný je povinen hlásit se na místně příslušném úřadu práce. Pokud odpracoval v posledních 3 letech minimálně 12 měsíců, má nárok na podporu v nezaměstnanosti. Délka výplaty podpory v nezaměstnanosti je závislá na věku uchazeče o zaměstnání. Její výše se počítá z posledního zaměstnání.

V případě, že nenáleží podpora v nezaměstnanosti, bude uchazeč o zaměstnání registrován na úřadu práce (dále „ÚP“) bez nároku na podporu v nezaměstnanosti, ÚP za něj bude hradit zdravotní pojištění. Uchazeč o zaměstnání si bude žádat na sociálním odboru o dávky v hmotné nouzi.

3.3.1 Úřady práce

Úřady práce u nás začali opět působit po roce 1989. Jejich vznik byl založen zákonným opatřením předsednictva České národní rady č. 306/1990 Sb., o zřízení úřadů práce, ze dne 20. července 1990. Na základě tohoto zákonného opatření přešla působnost ve věcech pracovních sil, která doposud příslušela okresním národním výborům, do působnosti úřadů práce.

Podle Krebse (2002) má úřad práce 4 základní funkce:

- Informační, tj. poskytování aktualizovaných přehledů o struktuře nabídky pracovních sil a vývoji na trhu práce v daném území, příčinách nerovnováhy, o volných pracovních místech, mzdových požadavcích apod.
- poradenskou poskytuje poradenství v otázkách právních, ekonomických, sociálních, psychologických apod., jde-li o pracovní uplatnění a rekvalifikace,
- zprostředkovatelskou zajišťuje zprostředkování práce uchazečům o zaměstnání na základě jejich evidence a evidence volných pracovních míst, zabezpečují pracovní místa handicapovaným, dále rekvalifikace a poskytují hmotné zabezpečení uchazečům v případě nezaměstnanosti a rekvalifikace,
- podnikatelskou funkcí se podílí včetně finanční účasti na tvorbě nových pracovních míst a pracovním uplatnění uchazečů o zaměstnání (podpora drobného podnikání a zaměstnávání absolventů škol) a na zabezpečování rekvalifikace.

„Základním úkolem úřadu práce je zajistit každému, kdo hledá práci, pomoc při hledání zaměstnání, podle potřeby mu poskytnout podporu při odborném vzdělávání a podporu v případě nezaměstnanosti. Uchazeč o zaměstnání má právo na zprostředkování zaměstnání, tj. na vyhledávání vhodného zaměstnání, poradenství a poskytování informací o pracovních příležitostech. Podmínkou je, aby podal osobně písemnou žádost o zprostředkování zaměstnání na úřadu práce, v jehož právním obvodu má bydliště“ (15 let ÚP, 2005, s. 18).

„Uchazeč o zaměstnání obdrží na úřadu práce základní poučení. Z poučení se dozvídá, že zprostředkování zaměstnání úřadem práce je bezplatné. Při uplatňování práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání je zákonem zajištěno rovné zacházení a zakázána jakákoliv diskriminace. Dále má právo na zprostředkování zaměstnání, na informace o možnostech zaměstnání a o volných pracovních místech, má právo na zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání, pokud ji z vážných důvodů potřebuje, na pracovní rehabilitaci, je-li osobou se zdravotním postižením a na podporu v nezaměstnanosti při splnění zákonem stanovených podmínek“ (Seznam formulářů pro dávky podpory v hmotné nouzi. In: Integrovaný portál MPSV. [online]).

Doba poskytování podpory v nezaměstnanosti je různá dle věku uchazeče o zaměstnání. Uchazeč o zaměstnání ve věku do 50 let má nárok na podporu v nezaměstnanosti po dobu 5 měsíců, uchazeč o zaměstnání starší 50 let, ale mladší než 55 let má nárok na podporu v nezaměstnanosti po dobu 8 měsíců a uchazeč o zaměstnání starší 55 let má nárok na podporu v nezaměstnanosti po dobu 11 měsíců. Pro délku podpory v nezaměstnanosti je rozhodující věk dosažený ke dni podání žádosti o podporu v nezaměstnanosti.

Výše podpory v nezaměstnanosti je v prvních 2 měsících 65%, v následujících 2 měsících 50% a po zbývajících dobu nároku na podporu v nezaměstnanosti ve výši 45% průměrného čistého výdělku u posledního zaměstnání v rozhodném období.

Od 1. dubna 2004 přešla do kompetence úřadů práce také agenda státní sociální podpory. Tuto oblast upravuje zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

Kromě podpory v nezaměstnanosti mají uchazeči o zaměstnání možnost požádat na úřadech práce o dávky vyplácené oddělením státní sociální podpory ÚP.

Oddělení státní sociální podpory vyplácí tyto dávky:

- přídavky na dítě,
- porodné,
- rodičovský příspěvek,
- příspěvek na bydlení,
- sociální příspěvek,

- pohřebné.

Reorganizace ÚP

Dne 15.3.2011 vláda hlasovala o zákonu ÚP ČR. Tento zákon nabyl účinnosti 1.4.2011. Tento zákon mění strukturu a řízení ÚP ČR. Dojde ke sloučení dosavadních ÚP v jednu organizační složku státu. Tímto ÚP zajistí jednotné postupy při vykonávání činností a dostupnost poskytování služeb občanům.

Důvodem sloučení jsou značné administrativní úspory, snížení nákladů na provoz soustavy pracovišť a možnost posílení kontrolní činnosti úřadů práce. Zároveň se jedná o přípravnou fázi pro sjednocení výplaty všech sociálních dávek na jednom místě. V souvislosti s touto organizační změnou se žádné pracoviště neruší a ani se neomezuje rozsah poskytovaných služeb. Hlavním problémem dřívější organizační struktury ÚP patřilo nepružné řízení a finanční náročnost systému.

Podle MPSV je cílem omezit již zmiňované a dosáhnout těchto cílů:

- oddělení a posílení tvorby strategie, koncepce a legislativy politiky zaměstnanosti od realizace politiky zaměstnanosti,
- přenesení řízení realizace politiky zaměstnanosti na specializovaný úřad správy – Úřad práce ČR, včetně příslušných útvarů,
- posílení role krajského úřadu práce jako hlavního aktéra realizace politiky zaměstnanosti na území kraje,
- vytvoření podmínek pro zlepšení komunikace a spolupráce krajského úřadu práce s krajským úřadem, krajskou samosprávou a ostatními aktéry na trhu práce na území kraje,
- z hlediska podnikatelů lze předpokládat pozitivní dopady v důsledku sjednocení rozhodovací činnosti úřadů práce,
- soustředění vybraných činností a úkolů úřadů práce na okresní úrovni na krajský úřad a zefektivnění výkonu politiky zaměstnanosti,
- uspořené personálních a vedlejších nákladů a využití těchto úspor k posílení kontrolní činnosti.

Zákonem o ÚP ČR se zřizuje ÚP ČR, upravuje se jeho postavení, je podřízen MPSV, jeho sídlem je Praha. Bude zřízeno 14 krajských poboček, pro občany se zřizuje síť kontaktních pracovišť ve 226 místech v celé republice.

Součástí zmiňovaného zákona je novelizace 30 zvláštních předpisů. Jedná se například o změnu zákona o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele, o SSP, insolvenčního zákona či zákoníku práce.

Reorganizace a sjednocení ÚP jsou hodně podobné systému, který má v současné době ČSSZ. Bohužel jejich činnost je velmi pomalá nepružná, často klienty zatěžující. V případě exekčního oddělení ČSSZ Praha lze nazvat až nefunkční.

Pro klienty bych viděla výhodu pouze v tom případě, že se budou moct zaevidovat na kterémkoliv ÚP v republice, bez ohledu na místo trvalého bydliště. V současné době se musí dostavit do místa trvalého bydliště, zde se osobně zaregistrovat a požádat o převedení své agendy na ÚP v místě, kde se v danou dobu zdržuje.

3.3.2 Sociální odbor městského úřadu s rozšířenou působností

Dalším zdrojem příjmů pro nezaměstnané jsou dávky v hmotné nouzi. Dávky v hmotné nouzi upravuje zákon 111/2006 Sb. o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

Orgány pomoci v hmotné nouzi jsou dle zákona o hmotné nouzi:

- Pověřené obecní úřady,
- Obecní úřady s rozšířenou působností,
- Krajské úřady,
- Ministerstvo práce a sociálních věcí,
- Újezdní úřady.

Dle MPSV jsou dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc.

Řízení o přiznání dávek je zahájeno na základě podání žádosti na předepsaném tiskopise, který je k dispozici na úřadech, nebo ho lze nalézt na internetových stránkách MPSV.

„Žádosti o dávky v hmotné nouzi se podávají na sociálních odborech obecních úřadů podle místa trvalého pobytu občana. V rámci řízení se posuzuje, zda je osoba či rodina v hmotné nouzi a zda splňuje podmínku nároku na příslušnou dávku. V konečné fázi se pak stanovuje výše dávky“ (Dávky v hmotné nouzi. In: Integrovaný portál MPSV. [Online])

Osoba se nachází v hmotné nouzi, není-li dále stanoveno jinak, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob:

- a) po odečtení přiměřených nákladů nedosahuje částky živobytí, přičemž si nemůže tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejich základních životních podmínek je tak vážně ohroženo, nebo
- b) dosahuje sám nebo spolu s příspěvkem na živobytí částek živobytí, ale nepostačuje k zabezpečení odůvodněných nákladů na bydlení a služby s bydlením bezprostředně spojené.
- c) osoba se považuje za osobu v hmotné nouzi také, jestliže s ohledem na nedostatek finančních prostředků ji hrozí vážná újma na zdraví.
- d) osoba, kterou postihne vážná mimořádná událost a její celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že ji neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami. Vážnou mimořádnou událostí se rozumí zejména živelní pohroma, požár, nebo jiná destruktivní událost, ekologická nebo průmyslová havárie.
- e) osoba, která nemá vzhledem k příjmům a celkovým sociálním a majetkovým poměrům dostatečné prostředky k úhradě jednorázového výdaje spojeného zejména se zaplacením správního poplatku při prokázané ztrátě osobních dokladů apod., nebo na úhradu nákladů spojených s pořízením nezbytných základních předmětů dlouhodobé potřeby a na základní vybavení domácnosti a odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláváním nebo zájmovou činností nezaopatřeného dítěte.
- f) Osoba, která v daném čase, s ohledem na neuspokojivé sociální zázemí a nedostatek finančních prostředků nemůže úspěšně řešit svoji situaci a je ohrožena sociálním vyloučením, jestliže zejména je propuštěna z výkonu vazby, nebo trestu odnětí svobody, je po ukončení léčby chorobných závislostí z léčebny, je

propuštěna ze školského zařízení pro výkon ústavní či ochranné výchovy, nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti, respektive v 19 letech a nebo nemá uspokojivě naplněny životně důležité potřeby vzhledem k tomu, že je osobou bez přístřeší, či jsou její práva a zájmy ohroženy trestnou činností jiné osoby“.
(Pomoc v hmotné nouzi. In: Finance – sociální podpora. [online]).

Rozhodné období, za které se zjišťuje příjem pro posuzování vzniku nároku na dávku, je zpravidla období tří kalendářních měsíců před podáním žádosti o dávku.

Osoba, která žádá o dávky v hmotné nouzi, nebo je již pobírá, se musí snažit o zvýšení příjmu vlastní prací. Zvýšením příjmu vlastní prací se rozumí

- započítání výdělečné činnosti u osoby nepracující,
- zvýšení rozsahu a intenzity výdělečné činnosti,
- možnosti vykonávat lépe placenou výdělečnou činnost.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi považuje za projevenou snahu o zvýšení si příjmu vlastní prací, pokud prokáže vlastní snahu o zvýšení svého příjmu výdělečnou činností s využitím agentur práce, hledáním práce prostřednictvím internetu či korespondencí se zaměstnavatelem. Dále považuje snahu, pokud vykonává veřejně prospěšné práce či krátkodobé zaměstnání zprostředkované ÚP. Dle novely zákona o hmotné nouzi je projevem snahy i výkon dobrovolnické služby či veřejné služby za předpokladu, že bude tato činnost vykonávána v rozsahu minimálně 20 hodin v daném měsíci.

Dále zákon o hmotné nouzi jasně vymezuje výši dávek v hmotné nouzi v případě, že se poživatel dávek prokazatelně snaží využít možnosti zvýšení příjmu vlastní prací. Takové osobě se zvyšuje částka na živobytí o polovinu částky rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem. Osobě, která je uchazečem o zaměstnání, se zvyšuje částka živobytí o 30% částky rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem, pokud se tato osoba prokazatelně snaží využít další možnosti zvýšení příjmu vlastní prací o dalších 20% částky rozdílu mezi životním minimem osoby a existenčním minimem.

Dle zákona o životním minimu činí částka životního minima pro jednotlivce měsíčně 3 126 Kč. Za jednotlivce se považuje osoba, která není společně posuzována s jinými osobami.

Dle zákona o životním a existenčním minimu je částka životního minima osoby, která je společně posuzována s jinými osobami, odstupňována podle pořadí těchto osob, věku a dle zaopatřenosti. Částka životního minima osoby, která je posuzována jako první v pořadí, činí měsíčně 2 880,- Kč. Částka životního minima osoby, která je posuzována jako druhá nebo další v pořadí, činí měsíčně různé částky v závislosti na věku této posuzované osoby a na zaopatřenosti:

- a) částka 2 600 Kč u osoby od 15 let věku, která není nezaopatřeným dítětem,
- b) 2 250 Kč u nezaopatřeného dítěte od 15 do 26 let věku,
- c) 1 960 Kč u nezaopatřeného dítěte od 6 do 15 let věku,
- d) 1 600 Kč u nezaopatřeného dítěte do 6 let věku.

Dle zákona o existenčním minimu činí částka existenčního minima osoby měsíčně částku ve výši 2020 Kč. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let.

Reorganizace ÚP ČR ovlivní i činnost tohoto oddělení a to minimálně v oblasti vyplácení sociálních dávek.

3.3.3 Okresní správa sociálního zabezpečení

OSSZ je úřad, který funguje ve všech bývalých okresních městech. Jeho činnost lze rozdělit dle činností, které vykonávají na:

- nemocenské pojištění,
- důchodové pojištění,
- OSVČ,
- Evropská unie,
- Lékařská posudková služba.

Na nezaměstnané fungování a činnost tohoto úřadu nemá tak přímý vliv jako předchozí dva úřady, ale přesto stojí za to, se také o tomto úřadu zmínit.

Z výše uvedených činností má na nezaměstnané největší vliv důchodové pojištění.

Do roku 1989 byli téměř všichni zaměstnaní a po dovršení důchodového věku měli nárok na starobní důchod.

V současné době má v ČR nárok na starobní důchod pouze ten občan, který dosáhl důchodového věku a získal potřebnou dobu pojištění. Věk odchodu do důchodu je rozdílný pro ženy a muže, u žen zatím závisí na počtu vychovaných dětí. Potřebná doba pojištění je u žen i u mužů shodná. Před rokem 2010 byla potřebná doba pojištění 25 let, od roku 2010 se tato doba postupně prodlužuje až na 35 let po roce 2018.

Tabulka č. 1: Potřebná doba pojištění A

Kalendářní rok, v němž je dosaženo důchodového věku	Potřebná doba pojištění
Před rokem 2010	25 let
2010	26 let
2011	27 let
2012	28 let
2013	29 let
2014	30 let
2015	31 let
2016	32 let
2017	33 let
2018	34 let
Po roce 2018	35 let

Zdroj: Sociální zabezpečení 2011

Pro dlouhodobě nezaměstnané byla potřebná doba pojištění ve výši 25 let před rokem 2010 velmi často na hranici odpracovaných let. Již toto někteří nesplnili. Doba 35 let bude pro velké množství nezaměstnaných nepředstavitelný problém.

V tomto případě legislativa umožňuje požádat o odstranění tvrdosti zákona, bohužel je zde jen velmi malá úspěšnost.

Podle sociálního zabezpečení (2011) pokud pojištěnec nesplní podmínky v tabulce výše, má podle § 29 odst. 2 zákona 155/1995 Sb. nárok na starobní důchod i tehdy, pokud dosáhl potřebného věku (vyššího než důchodového) a získal potřebnou dobu pojištění podle následující tabulky:

Tabulka č. 2: Potřebná doba pojištění B.

Potřebný věk pojištěnce a kalendářní rok jeho dosažení	Minimální pojištění
Před rokem 2010 dosáhne alespoň 65 let věku	15 let
V roce 2010 dosáhne věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození	16 let
V roce 2011 dosáhne věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození	17 let
V roce 2012 dosáhne věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození	18 let
V roce 2013 dosáhne věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození	19 let
V roce 2014 dosáhne věku alespoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený pro muže stejného data narození	20 let

Zdroj: Sociální zabezpečení 2011

Doba pojištění v tabulkách je tzv. čistá doba pojištění. Čistou dobou pojištění se rozumí doba pojištění ve které nejsou zahrnuty náhradní doby pojištění – například osobní péče o dítě mladší 4 let.

Pojištěnec, který nesplňuje žádnou z uvedených podmínek má nárok na starobní důchod také, jestliže dosáhl věku 65 let a splnil podmínky nároku na invalidní důchod. To znamená, že se stal invalidním v kterémkoliv stupni invalidity a má v posledních 20 letech dobu pojištění minimálně 10 let. Do doby pojištění se u osob nad 55 let počítají taktéž 3 roky v evidenci ÚP jako uchazeče o zaměstnání.

Bohužel budou i dlouhodobě nezaměstnaní, kteří nesplní ani jednu z uvedených podmínek. Tito dlouhodobě nezaměstnaní budou žít z dávek v hmotné nouzi.

4 DOBROVOLNICTVÍ A VEŘEJNÁ SLUŽBA V MIKROREGIONU ZÁBŘEŽSKO

Dobrovolnictví má v mikroregionu Zábřežsko již více než dvacetiletou tradici. Dobrovolníci stojí při obnovení činnosti a vzniku Charity Zábřeh. Zasadili se o navrácení budovy, která v minulosti Charitě patřila a pomohli dnešním střediskům pokládat nové základy.

Charita Zábřeh je v mikroregionu Zábřežsko největším poskytovatelem sociálních služeb. U Krajského úřadu v Olomouci je registrována jako nestátní zdravotnické zařízení a poskytovatel sociálních služeb. Má celkem 101 zaměstnanců, zhruba 1/3 tvoří lidé se zdravotním postižením, kteří pracují v chráněných dílnách a chráněných pracovištích.

Má 11 samostatných projektů. Jedním z těchto projektů je Dobrovolnické centrum.

Jedna z prvních aktivit dobrovolníků byl Sociální šatník. Další dobrovolnickou aktivitou bylo zajištění chodu prodejny Levných oděvů. V roce 2001 byl zahájen projekt prodejny Krámek, kde byly nabízeny veřejnosti výrobky chráněných dílen. Tento projekt trval až do roku 2005.

Dobrovolnické centrum vzniklo v Charitě Zábřeh v roce 2006 a zároveň byla zřízena pracovní pozice koordinátor dobrovolníků. Posláním a cílem dobrovolnického centra je přinášet konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje. Dobrovolnické centrum dobrovolníky vybírá, eviduje, připravuje pro výkon dobrovolnické služby a uzavírá s nimi smlouvy o výkonu dobrovolnické služby.

V květnu 2009 získala Charita Zábřeh akreditaci MV ČR pro své působení v oblasti dobrovolnické služby. Akreditovaný dobrovolnický program s názvem „Dobrovolnictví nezaměstnaných“ reaguje na úpravu v legislativě.

Dobrovolnické centrum realizuje dva dobrovolnické programy: Služby poskytované dobrovolníky klientům sociálních zařízení Charity Zábřeh a Dobrovolnictví nezaměstnaných.

4.1 Dobrovolnictví nezaměstnaných

„Dobrovolnickou službu a tedy i Dobrovolnictví nezaměstnaných organizují pouze nestátní neziskové organizace, jejichž projekt je akreditován na základě zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, ve znění pozdějších předpisů Ministerstva vnitra“ (Obec a veřejná služba, 2010, s. 8).

„Dobrovolnictví nezaměstnaných, a to nejen čerstvých absolventů škol, ale i dalších skupin občanů, se ukazuje jako vhodný nástroj prevence sociálního vyloučení lidí, kteří se často ne vlastní vinou, ocitají na pokraji společnosti (Tošner, 2006, s. 126).

Program Dobrovolnictví nezaměstnaných v mikroregionu Zábřežsko byl oficiálně zahájen v roce 2009. Cílem programu je umožnit široké skupině nezaměstnaných řešení jejich situace zapojením do dobrovolné činnosti, a tím zvýšit jejich úspěšnost na trhu práce. Program je určen všem nezaměstnaným bez rozdílu věku, zdravotního stavu, pracovních zkušeností, náboženského vyznání apod. Vychází z myšlenky, že každý umí něco, co může nabídnout ostatním.

Akreditací u MV se Charita Zábřeh stala organizací přijímající, ale i vysílající. Ke konci roku 2010 byla uzavřena smlouva s 22 přijímajícími organizacemi pro výkon dobrovolnické služby.

Dle žádosti o akreditaci Charita Zábřeh nabízí dobrovolnictví jako činnost, která jim umožní nejen vyvinout úsilí směřující k nalezení placeného zaměstnání, ale také jim nabídne možnost udržet si sociální a pracovní návyky, získat nové vědomosti, zkušenosti a dovednosti, které zvýší jejich šance při hledání zaměstnání, zamezit vzniku, resp. zmírnit psychosociální krizi, včetně prevence sociálně patologických jevů plynoucích z nezaměstnanosti, zabránit sociálnímu vyloučení, případně napomoci opětovné integraci do společnosti.

S dobrovolníky je uzavírána písemná smlouva, které předchází individuální setkání zaměřené na zjištění opravdovosti zájmu uchazeče o výkon dobrovolnické služby.

Současně s uzavřením dobrovolnické smlouvy je uzavřeno pojištění odpovědnosti na majetku, nebo zdraví. Toto pojištění kryje škodu na majetku, nebo zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické služby způsobí.

Dobrovolník obdrží pracovní knížku, do které je mu zapisováno datum, činnost a počet hodin, které opravoval v rámci Dobrovolnické služby. Tyto hodiny jsou každý měsíc sečteny a dle nich je vydáváno potvrzení sociálnímu odboru městského úřadu s rozšířenou působností pro výplatu dávek v hmotné nouzi.

Dobrovolnický program pro dobrovolnictví nezaměstnaných je rozdělen do pěti stupňů. Ke každému stupni jsou přiřazeny různé pracovní úkony. Každý dobrovolník začíná od 1. stupně a v případě, že se osvědčí, postupuje do dalšího stupně. Po dovršení 5 stupně je schopen najít si práci a nastoupit do pracovního procesu.

1. stupeň je základní úroveň, přijímající, kdy s dobrovolníkem ještě nejsou žádné zkušenosti či reference, někdy jde o dobrovolníka, se kterým nejsou dobré zkušenosti, došlo k opakované ztrátě důvěry a možné kriminální minulosti.

2. stupeň je již vyšší úroveň, kdy dobrovolník nějakou dobu pracuje v Dobrovolnickém programu, ale jsou zde pochybnosti o motivacích, došlo ke ztrátě důvěry z důvodu zklamání, odůvodněného podezření z neserióznosti, lži, nižší kvalita práce, občasná nespolehlivost, kriminální minulost (převážně hospodářská trestná činnost).

3. stupeň je určena dobrovolníkovi, který má občasné výkyvy ve fungování, prošel testem příležitostí a spolehlivosti.

4. stupně dosáhne dobrovolník, se kterým jsou dobré zkušenosti – dobré hodnocení ze strany vedoucích středisek Charity Zábřeh, dobrovolník plní zadané práce v požadovaném rozsahu a kvalitě, má zdravé zázemí a čistý trestní rejstřík.

5. stupeň je nejvyšší možný. S dobrovolníkem jsou výborné předchozí zkušenosti, je naprosto spolehlivý, je osvědčená kvalita práce s vynikajícími referencemi. Tento dobrovolník je v programu téměř vždy krátce a spíše jakoby omylem.

Dobrovolník v 1. stupni vykonává méně náročné jen jednoduché práce v kolektivu – pracuje v „dílničce“, kde se barevně třídí vršky od minerálek, či uklízí veřejná prostranství, bývá využit i při složitější práci v kolektivu – například při humanitární sbírce.

Ve 2. stupni může navíc pracovat samostatně při práci venku na úklidu svěžené části města či zahrady, bývá využíván i na zodpovědnější práci s jasným zadáním v zázemí Charity Zábřeh – například při úklidu chodeb, mytí termoportů a péči o prádlo.

Dobrovolník ve 3. stupni se kryje s dobrovolníkem ve 2. stupni v práci v zázemí Charity Zábřeh, dále vykonává samostatnou práci se svěřením pomůcek či materiálu, zodpovědnější práci s přístupem k majetku (skartování, úklid kanceláří, mytí oken), bývá mu svěřena práce pod dohledem na dobrovolnickém středisku bez přímého kontaktu s klienty.

Dobrovolník ve 4. stupni má možnost práce domů, kdy mu Charita Zábřeh poskytne veškerý materiál. Výrobek je určen pro obdarování či propagaci – neprodává se. Dále je dobrovolník využíván k zastupování Charity při roznosu letáků, plakátů či pozvánek.

Dobrovolník, který je v nejvyšším 5. stupni má kromě všech výše uvedených možností činnosti možnost práce s přístupem ke klientům denních stacionářů, či při rozvážce obědů, má přístup k některým dalším citlivým věcem – informace, prostředky. Někteří dobrovolníci v 5. stupni bývají využíváni k záskokům za pracovníka při některých činnostech jako například rozvoz pomůcek, provoz WC. Dobrovolníci v 5. stupni mohou využít výkonu této činnosti k získání praxe a také toto uvést v životopise. V případě, že se na Charitě uvolní vhodné pracovní místo, má možnost se o tuto pracovní pozici ucházet a mnohdy je i na tuto pozici přijat. Někteří dobrovolníci nejsou schopni se dostat do vyšších stupňů z důvodu závislosti na alkoholu či jiných návykových látkách.

Od 1.3.2011 je pozastaven příjem dalších zájemců o Dobrovolnictví nezaměstnaných z důvodu naplnění kapacity. Počty osob v hmotné nouzi v našem regionu zatím neklesají.

V případě, že dobrovolník jednatel v měsíci neodpracuje minimálně 20 hodin, nemá nárok na dávky životního minima, ale jen na dávky existenčního minima ve výši 2020,- Kč. V případě opracování 20 hodin v daném měsíci má nárok na dávky životního minima, které jsou v současné době pro jednotlivce ve výši 3 126,- Kč, při opracování 30 hodin za měsíc se částka zvyšuje ještě o 500,- Kč.

Dobrovolník, který má dluh na výživném nemá nárok na dávky do životního minima, ale jen na dávky existenčního minima, které se mu v případě odpracování 30 hodin v měsíci zvýší jen o 500,- Kč.

4.2 Veřejná služba

„Veřejná služba je jednou možností zachování, popřípadě rozvíjení pracovních schopností a dovedností osob, které dlouhodobě setrvávají ve stavu hmotné nouze a mají objektivní či subjektivní problémy s nalezením odpovídajícího zaměstnání. Veřejná služba má i důležitý

sociální rozměr, podporuje sociální začleňování osob, zvyšuje participaci lidí na životu obce a přispívá k dobrým vztahům mezi osobami v hmotné nouzi a ostatními občany. Zároveň vyjadřuje jeden z motivačních principů pomoci v hmotné nouzi. Ten kdo pracuje, se musí mít lépe než ten, který se pracovat nesnaží (Obec a veřejná služba, 2010).

„Lidé, dlouhodobě žijící v hmotné nouzi, mohou pozitivně ovlivnit výši svého příspěvku na živobytí mimo jiné výkonem veřejné služby. Výše částky živobytí, dle novely zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, po šesti měsících pobírání příspěvku na živobytí klesá na úroveň existenčního minima. K tomu nemusí dojít, pokud příjemce vykonává například veřejně prospěšné práce, krátkodobé zaměstnání nebo veřejnou službu a dobrovolnickou službu minimálně v rozsahu 20 hodin měsíčně. Pokud odpracuje určený počet hodin, je tato aktivita považována za snahu o zvýšení příjmu vlastní prací a promítne se ve výši příspěvku na živobytí“ (Výkon veřejné služby pomáhá lidem v hmotné nouzi. In: Integrovaný portál MPSV [online]).

„Veřejná služba ovlivňuje život v obci a má podstatný vliv i na osobu v hmotné nouzi. Stává se tak přínosem pro obě strany. Veřejná služba je zaměřena na pomoc všem obcím na území České republiky v činnostech, které jsou v jejím zájmu. Jde zejména o zlepšování životního prostředí v obci, udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství, pomoc v oblasti kulturního rozvoje i sociální péče. Samotné slovo „zejména“ znamená, že obec může organizovat široké spektrum činnosti v reakci na místní podmínky a potřeby obce a jejich obyvatel“ (Obec a veřejná služba, 2010, s.).

V mikroregionu Zábřežsko se mohou dlouhodobě nezaměstnaní zapojit kromě dobrovolnictví nezaměstnaných do veřejné služby. Veřejná služba je organizována městským úřadem s rozšířenou působností prostřednictvím společnosti EKOSERVIS, který má na starost veřejná prostranství a zeleň ve městě.

V roce 2010 bylo zapojeno do veřejné služby měsíčně průměrně 16 osob. Tyto osoby každý měsíc sepisovali smlouvu o výkonu veřejné služby. Tato smlouva měla platnost 1 měsíc.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

V teoretické části jsem se snažila nastínit co je pro člověka práce, jaké důsledky může mít nezaměstnanost, jaké finanční prostředky a ze kterých úřadů může žádat a pobírat při splnění zákonných podmínek. Dotkla jsem se i budoucnosti dlouhodobě nezaměstnaných v kontextu získání starobního důchodu. Vycházela jsem hlavně z literatury a vlastních zkušeností z práce v Občanské poradně.

V praktické části této práce bych chtěla poukázat na vliv dobrovolnictví na dlouhodobě nezaměstnané, na jejich motivaci pracovat jako dobrovolník.

K utvoření výzkumného problému a výzkumných otázek docházelo postupně při práci s dlouhodobě nezaměstnanými v Občanské poradně. Zjistila jsem, že v programu dobrovolnictví nezaměstnaných jsou dobrovolníci velmi často ze sociálně vyloučených skupin. Dobrovolnický program velice chválili, a proto jsem se rozhodla pro tento výzkum.

5.1 Výzkumný problém a cíle výzkumu

Výzkumný problém se přímo dotýká dlouhodobě nezaměstnaných a dobrovolnictví. Vztahuje se k motivaci dlouhodobě nezaměstnaných pracovat jako dobrovolníci.

Cílem výzkumu bylo zmapovat a následně popsat vliv dobrovolnictví na dlouhodobě nezaměstnané ze sociálně vyloučených skupin – osob bez přístřeší.

Hlavním cílem výzkumné práce je popsat a analyzovat jaký vliv má dobrovolnictví na dlouhodobě nezaměstnané. Zjistit, co je vede k práci dobrovolníka, jak tuto práci vnímají a co jim tato práce přináší a zda je nějakým způsobem ovlivnila.

5.2 Druh výzkumu

Pro svou práci jsem se rozhodla pro kvalitativní výzkumnou strategii, protože umožňuje rozhovorem s respondenty získávat informace o jejich vztahu k dobrovolnictví. Pro získávání dat byl použit polostrukturovaný rozhovor. Jeho výhodou je, že se rozhovor může pružně upravovat podle informací a směru rozhovoru s respondentem.

„V kvalitativním výzkumu mizí hranice mezi rolí výzkumníka a rolí zkoumané osoby, oba jsou rovnocennými partnery.(Disman, 2008, s. 300)“.

Dle Gavory (2000), je v kvalitativním výzkumu hlavním výzkumným nástrojem výzkumník sám, protože cílem kvalitativního výzkumu je porozumět lidem a událostem v jejich životě. Výzkumník v kvalitativním výzkumu se soustřeďuje spíše na subjektivní svět osob.

Dle Hendla má kvalitativní výzkum své přednosti, které spočívají v:

- Získání podrobného popisu a vhledu při zkoumání jedince, skupiny, události, fenoménů.
- Zkoumá fenomén v přirozeném prostředí.
- Umožňuje studovat procesy.
- Umožňuje navrhnout teorie.
- Dobře reaguje na místní situace a podmínky.
- Hledá lokální příčinné souvislosti.
- Pomáhá při počáteční exploraci fenoménů.

Nevýhodou tohoto výzkumu je:

- Získaná znalost nemusí být zobecnitelná na populaci a v jiném prostředí.
- Je obtížné testovat hypotézy a teorie.
- Analýza dat i jejich sběr jsou často časově náročné etapy.
- Výsledky jsou snadněji ovlivnitelné výzkumníkem a jeho osobními preferencemi.

5.3 Metoda výzkumu

Metodou výzkumu byl použit polostrukturovaný rozhovor. Respondenti odpovídali na předem připravené otevřené otázky, které byly během rozhovoru různě upravovány a měněny. Během rozhovoru měli respondenti zajištěno soukromí. Délka rozhovoru byla 20-40 minut. Dále bylo využito metody pozorování a využity informace získané díky dlouhodobé práci s respondenty.

5.4 Metoda zpracování dat

Dle Hendla (2005) se kvalitativní materiál transformuje a interpretuje s cílem zachytit smysluplně celistvost zkoumaných jevů a případů sociálního světa. Při kvalitativní analýze jde o systematické organizování dat s cílem odhalit témata.

Pro zpracování výzkumu byla použita kvalitativní metoda zakotvená teorie.

Dle Hendla označuje zakotvená teorie určitou strategii výzkumu a zároveň způsob analýzy získaných dat. Cílem výzkumu je návrh teorie pro fenomény v určité situaci, na niž je zaměřena pozornost výzkumníka.

Zaznamenané rozhovory byly písemně zaznamenány, následně byly podrobeny otevřenému kódování. Kódováním se postupně vytvořilo 7 kategorií.

5.5 Výzkumný vzorek

„U kvalitativního výzkumu jde o výběr záměrný. Nikdy se tu nepoužívá náhodný výběr, který je typický pro kvantitativní výzkum. Záměrný výběr je potřebný proto, aby vybrané osoby byly vhodné, tj. aby měly potřebné vědomosti a zkušenosti z daného prostředí. Jen tak mohou podat informačně bohatý a pravdivý obraz o něm (Gavora, 2000, s. 144).“

Záměrným výběrem byl zvolen reprezentativní výzkumný vzorek z klientů dobrovolnického centra Charity Zábřeh. Pro mou práci byly vybrány 2 ženy a 4 muži pracující v dobrovolnictví nezaměstnaných minimálně 1 rok.

Všichni respondenti jsou dlouhodobě nezaměstnaní, jsou evidováni jako osoby bez přístřeší, bez práce jsou již více než 3 roky.

Výzkum byl proveden převážně během humanitární sbírky v Zábřeze ve dnech 16. 3. 2011-17. 3. 2011, kdy většina dobrovolníků pomáhala při odebírání a nakládání použitého šatstva pro Diakonii Broumov.

5.6 Otázky v polostrukturovaném rozhovoru

Otázky v polostrukturovaném rozhovoru lze rozdělit do tří částí. V první části jsou otázky zaměřené na soukromí respondenta, ve druhé části se otázky zaměřují na dobrovolnictví a ve třetí části na plány do budoucna. Někdy se otázky prolínaly s otázkami z jiné části rozhovoru. Respondenti byli předem upozorněni, jaké jim budou dány otázky, na anony-

mitu a na zajištění soukromí při poskytování rozhovoru. Během rozhovoru byly sledovány další skutečnosti, jako je chování, oblečení a neverbálních projevy. Vždy bylo uveden datum a čas, kdy probíhal rozhovor s respondenty.

- Soukromí respondenta

Otázky ze soukromí respondenta se zabývaly jeho věkem, rodinným stavem, dosaženým vzděláním, zdravotním či jiným omezením a pracovní anamnézou zaměřenou na délku období, kdy je bez zaměstnání a také na bydlení.

- Dobrovolnictví

Zde byly otázky zaměřené na informace mající vztah k dobrovolnictví. Jak se o něm dozvěděli, proč pracují jako dobrovolníci, co vidí pozitivního a negativního. V rámci zjišťování sociálních kontaktů otázkou jak vnímá okolí, rodina a známí jejich práci v dobrovolnictví.

- Plány do budoucna

V této části byli respondenti dotázáni na jejich vyhlídky a plány do budoucna, a zda tyto plány nějakým způsobem ovlivnilo dobrovolnictví. Některým respondentům byla v rámci rozhovoru nabídnuta pomoc v Občanské poradně při naplňování plánů do budoucna.

Otázky zaměřené na soukromí respondenta:

Kolik je vám let?

Jaký je váš rodinný stav?

Jaké máte rodinné zázemí?

Jaké máte sociální vazby?

Jakým způsobem máte zajištěné bydlení?

Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

Jak dlouho již jste bez zaměstnání?

Co jste dělal v tomto období?

Co je důvodem vaší dlouhodobé nezaměstnanosti?

Máte nějaké zdravotní či jiné omezení?

Otázky zaměřené na dobrovolnictví nezaměstnaných:

Odkud jste se dozvěděl o dobrovolnictví nezaměstnaných?

Proč pracujete jako dobrovolník?

Přináší vám dobrovolnictví něco pozitivního?

Přináší vám dobrovolnictví něco negativního,

Doporučil byste svým známým dobrovolnictví a proč?

Existuje něco, co by se mělo zlepšit v oblasti dobrovolnictví?

Jak hodnotí rodina, známí, vaše okolí, to, že pracujete jako dobrovolník?

Otázky zaměřené na plány do budoucna:

Máte konkrétní plány do budoucna?

Ovlivnilo vaše plány dobrovolnictví nezaměstnaných?

6 ZÍSKÁVÁNÍ DAT

Některé informace o respondentech byly získávány dlouhodobě. Byla použita metoda pozorování. Dobrovolníci, pracující v dobrovolnickém programu, často využívají služeb Občanské poradny, kde pracují.

Rozhovory s většinou respondenty byly pořizovány v březnu 2011 během humanitární sbírky Charity Zábřeh, kde tito dobrovolníci každoročně pracují na přebírání a nakládání šatstva a textilií pro Diakonii Broumov. Jeden rozhovor byl proveden v kanceláři Občanské poradny.

Klientům bylo stručně vysvětleno, o jaký rozhovor se jedná, k čemu získaná data budou sloužit a poučení o anonymitě. Rozhovory byly s respondenty vedeny vždy soukromě, stranou od ostatních.

Všichni oslovení dobrovolníci s rozhovorem souhlasili, přispěl k tomu i fakt, že tazatele znají osobně. Při rozhovorech panovala důvěra a otevřenost.

6.1 Sběr dat v Zábřeze dne 16. 3. 2011

Dne 16. 3. 2011 jsem začala se sběrem dat na vlakovém nádraží v Zábřeze, kde dobrovolníci odebírali pytle se šatstvem a jiným textilem a nakládali je do přistavených nákladních vagónů.

V tento den zde byl proveden rozhovor s jedinou přítomnou ženou a 2 muži. Vzhledem k tomu, že zde byla jen 1 žena, dostala přednost před muži. Tato žena je dlouhodobým klientem Občanské poradny a má ve mně důvěru. S rozhovorem bez přemýšlení souhlasila. Byla to pro ni změna z jednotvárného nakládání pytlů.

6.2 Sběr dat v Mohelnici dne 17. 3. 2011

Sběr dat proběhl v Mohelnici v kulturním domě v prostorách šaten, kde byl vyhrazený prostor pro vybírání a skladování pytlů s oděvy a textilem. Zde byl rozhovor proveden s 1 ženou a 1 mužem.

Souhlasili s rozhovorem, protože zde nebylo co dělat a alespoň jim rychleji uběhl čas. I zde mě někteří respondenti znali z kanceláře Občanské poradny, která má v Mohelnici pobočku.

6.3 Sběr dat v Zábřeze ze dne 18. 3. 2011

Třetí sběr dat proběhl v prostorách Charity Zábřeh dne 18. 3. 2011. K rozhovoru byl vyzván respondent, který si přišel do sociálního šatníku pro oblečení. Právě se vrátil z práce v jedné z obcí, kam byl vyslán v rámci dobrovolnického programu.

7 POPIS JEDNOTLIVÝCH RESPONDENTŮ

Respondenti byli na začátku rozhovoru upozorněni na zachování anonymity. Každému respondentovi bylo na záznamovém archu přiřazeno náhodné písmeno abecedy. Všechny ostatní údaje odpovídají skutečnosti. Respondenti pracují v dobrovolnictví nezaměstnaných více než 1 rok. Někteří pracují jako dobrovolníci od počátku platnosti novely o dávkách v hmotné nouzi. Respondenty jsem vybírala záměrně z cílové skupiny osob sociálně vyloučených.

7.1 Respondenti ze dne 16. 3. 2011

1. respondent: Paní I., 51 let

- je velmi komunikativní,
- družná, přátelská, dobrosrdečná, usměvavá, pozitivně naladěná, uvolněná,
- drobné postavy, tmavě hnědé rovné, mírně mastné vlasy,
- nenápadné oblečení – rifle, mikina, tmavě zelená bunda,
- z dechu mírně cítit alkohol.

2. respondent: Pan B., 56 let

- malé drobné postavy, mastné tmavě hnědé vlasy,
- oblečen do riflí, riflové bundy, mikiny,
- oblečení má špinavé, je cítit močí,
- odpovídá rád, ochotně,
- komunikativní, družný,
- pod pravým okem čerstvý monokl.

3. respondent: Pan K. 55 let

- tichý, se skloněnou hlavou,
- depresivní ladění,
- stranou od ostatních, s nikým moc nemluví,

- rozhovor dělá proto, že jsem ho o to požádala, ale radost z toho nemá,
- k některým tématům se nechce vyjadřovat,
- oblečen v tmavém obnošeném oblečení, riflích,
- pracuje bez řečí,

7.2 Respondenti z 18. 3. 2011

4. respondent: Paní M, 58 let

- Rómka, ochotná, tichá, nevýrazná,
- oblečená do obnošených, ale čistých kalhot a mikiny,
- sedí uvolněně, usmívá se, ruce má volně na klíně,
- je cítit kouřem z cigaret.

5. respondent: Pan H., 57 let

- hovorný omezeně, mluví spíše jen, když se ho někdo něco zeptá,
- je součástí kolektivu,
- je pracovitý, o co méně mluví, o to více pracuje,
- oblečený je nevýrazně – rifle, mikina,
- špinavý, zarostlý – neupravené vlasy a fousy.

7.3 Respondent ze dne 17. 3. 2011

6. respondent: Pan Š, 50 let,

- komunikativní, družný, upovídaný,
- mírně napružený na starostu v obci, kde pracoval před příchodem do kanceláře,
- familierní vyjadřování „kočenko“
- čerstvě ostříhaný,
- má svalnaté paže a na ruku mozoly,

- oblečený ve špinavých riflích, bundě neidentifikovatelné barvy (přišel si pro čisté oblečení),
- na rukou i po těle tetování,
- v dechu cítit alkohol.

8 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

V této části diplomové práce uvádím data, která jsem získala prostřednictvím kvalitativního výzkumu – rozhovorem, pozorováním a studiem materiálů. Ze získaných poznatků budu formulovat dílčí výzkumné závěry.

Data dostala kódy. Písmeno před kódem značí písmeno, kterým byl označen respondent, číslo za písmenem označuje řádek, na kterém je odpověď respondenta.

Rozhovory nebylo možné nahrávat, protože s tím respondenti nesouhlasili. Měli strach, že pokud si rozhovor nahraji, můžu ho potom někde pouštět. Ptát se mohu na cokoliv a dělat si o tom poznámky také. Věří v dostatečnou anonymitu. U zvukového záznamu by je mohli poznat po hlase, ale to nechtějí.

8.1 Objektivní informace o respondentech

Zde jsou údaje o respondentech, které jsou objektivní a je možné si je zjistit nejen při rozhovorech, ale i v záznamech o respondentech.

Pohlaví respondentů

Výzkumu se zúčastnilo celkem 6 respondentů, z toho 2 ženy a 4 muži.

Věk respondentů

Respondenti byli ve věkovém rozmezí od 50 do 58 let. Nejmladší byl muž ve věku 50 let, ve věku 51 let byla 1 žena, ve věku 55, 56 a 57 vždy jeden muž, nejstarší byla žena ve věku 58 let.

Vzdělání respondentů

Obě dvě ženy mají jen základní vzdělání, 2 muži jsou nedoučení a 2 muži jsou vyučeni. Vyšší vzdělání nemá žádný respondent.

Rodinný stav:

Všech 6 respondentů je rozvedených.

8.2 Kategorie

Odovědi na otázky položené respondentům jsem se pokusila v rámci otevřeného kódování zařadit do několika kategorií podle klíčových slov. Kódy jsou zpracovány dle rozhovorů a doplněny zkušenostmi z pozorování a práce s respondenty.

Tabulka č. 3: Rozdělení kategorií a kódů

kategorie	kódy	
Vztahy a sociální struktury	Samota	Nemám rodinu, nikoho nemám
	Odmítnutí	Nechtějí se mnou mít nic společného, stydí se za mě
	Ztráta	Úmrtí přítele
	Hospitalizace	Přítelkyně je v nemocnici
Motivace k dobrovolnictví	Finanční přínos	Peníze, vyšší sociální dávky, úhrada alimentů
	Trávení volného času	Jsem na čerstvém vzduchu, nechodím od ničeho k ničemu,
	Sociální kontakty	Jsem mezi lidma, pokecám s lidma,
	Spokojenost	Baví mě to, ukrátím si dlouhou chvíli, hřeje na srdci
Nezaměstnanost	Dlouhodobost	Ani přesně nevím, dlouho,
	Rezignace	Zpočátku hledání práce, hlásil jsem se, nevzali mě, už to nezkouším, v tomhle věku už vás nikdo nezaměstná,
	Zdravotní problémy	Mám problémy s nohama, nemůžu dělat ve výškách
	Podřadná práce	Práce na černo, sem tam nějaká brigáda
Bydlení	Život na ubytovně	Nechci bydlet na ubytovně, lepší než na ulici
	Dobrovolné vyloučení	Nikoho neotravuji, mám svůj klid

	Nouzová nocležna	Lepší než na ulici, na ubytovně to nevyšlo
Způsob myšlení	Jednání blbce	Nemám rád blbce,
	Stigmatizace oranžovou vestou	Lítat po městě v oranžové vestě a zametat
	Chování lidí	Lidi by se k sobě měli líp chovat, lidi maj předsudky
	Mám se dobře	Budou na tom taky líp
	Zapojení do dobrovolnictví	Je to solidní a charakterní organizace, aby neseseděli doma
Jakékoliv jiné aktivity	Práce načerno	Přilepšení k dávkám
	Běžné aktivity	Vaření to mě baví, čtu si, koukat na televizi, poslouchám rádio
	Zabíjení času	Flákání po venku, s někým pokecám,
	Požívání alkoholu	Při práci nepiju, s alkoholem to nesouvisí, pak si jednu nedej,
Perspektivy a budoucnost	Zaměstnání	Sehnat práci, v tomhle věku už vás nikdo nezaměstná, poctivá těžká práce,
	Bydlení	Dostat se z ubytovny, sehnat bydlení, nemám na kauci
	Důchod	Důchod nedostanu – nemám odpracovaný roky, na starobní důchod nikdy nárok mít nebudu.

8.2.1 Vztahy a sociální struktury

Pro kategorii jsem vybrala tyto kódy:

- Samota
- Odmítnutí

- Ztráta
- Hospitalizace

Vztahy a sociální struktury u některých respondentů jsou hodně citlivé téma. U některých vyvolali změnu nálady. Pro některé to bylo téma velice bolestné. Pan Š měl v době rozhovoru hospitalizovanou na LDN spolubydlící ze stanu a v roce 2010 se dozvěděl, že mu zemřela maminka. U některých byla cítit beznaděj ze sociálního vyloučení. Velmi často jsou jedinými sociálními vztahy lidé z ubytovny nebo z dobrovolnického centra.

Pan (B 18) „*Rodina nic neví, nechťjí se mnou mít nic společného. Rodina se za mě stydí, nestýkám se s ní*“. Takto cítí vztahy se svou rodinou pan B. Má značné problémy s alkoholem. Sociální odbor mu vyplácí sociální dávky týdně, protože je vždy hned propije a zbytek týdne žádné finanční prostředky nemá. Pokud by je dostával měsíčně, neměl by co jíst celý měsíc.

Odpovědi pana Š a pana H se dosti podobají.

Pan (Š 18) uvedl „*Nemám rodinu*“, pan (H 17) „*Nikoho nemám*“.

Paní (M 17) uvedla, „*mojí rodinou je pan H*“ (druh, se kterým žije na ubytovně, pan H je starobní důchodce). „*Nikoho jiného nemám*“.

Paní I má dceru za kterou občas jezdí na návštěvu. O dceři se zmiňuje v (I 15) kde uvádí: „*....., narodila se mi holka, tak sem nedodělala školu*“. Dále se o ni zmiňuje v (I 30) *Holka má vlastních starostí dost jak je bez práce*. Manžel se s paní I rozvedl z důvodu požívání alkoholických nápojů, několikaletý druh ji zemřel na podzim. Také byl dobrovolníkem v dobrovolnickém programu, nepracoval již od roku 1990, byl stále na sociálních dávkách, občas při přivydělával na stavbách. Užíval alkohol velmi často, pod vlivem alkoholu byl velmi hrubý, agresivní a fyzicky paní I napadal. Přesto na něj s láskou vzpomíná, na vše špatné zapomněla. Druh zemřel poté, co společně požili alkohol, pohádali se a odešel. Má v sobě určitý pocit viny, urnu s popelem má v pokoji na ubytovně. V současné době se občas schází s jiným mužem. Ten jí zneužívá finančně. Sám nikde nepracuje a nemá nárok na sociální dávky. Čeká na výkon trestu.

8.2.2 Motivace k dobrovolnictví

Pro kategorii jsem vybrala tyto kódy:

- Finanční přínos,
- Trávení volného času,
- Sociální kontakty,
- Spokojenost,

Hlavní motivací pro tyto dobrovolníky jsou peníze. Jsou si toho vědomi. Finanční zisk uvedlo 5 respondentů. Hlavně jde o prvotní motivaci. Během doby, kdy tento program funguje, přehodnocují tyto motivace a dochází k závěru, že je pro ně důležité, že můžou někam jít, s někým být a mít pocit, že jsou užiteční, že někam patří.

Paní (I 23) uvádí nejdříve, že pracuje jako dobrovolník „*aby měla víc peněz*“, ale hned na to dodává „*líbí se mi ta práce*“.

Pro pana (B13) znamená dobrovolnictví „*abych nechodil od ničeho k ničemu, ukrátil si dlouhou chvíli*“.

Pro pana (K 12) je další motivací „*abych neseseděl doma*“.

Motivace k dobrovolnictví se hodně shoduje s pozitivy, která klientům přináší dobrovolnictví. Dobrovolnictví těmto lidem přináší nové sociální kontakty. Pomáhá jim omezovat jejich sociální vyloučení.

Paní (M 13) uvádí „*jsem mezi lidma a baví mě to*“, v dobrovolnickém programu je nejkratší dobu. Přistěhovala se se svým druhem, který je poživitelem starobního důchodu. U svého druha vidí ty omezené sociální kontakty. Je ráda, že tímto způsobem pozná nové lidi v novém městě, kde nikoho nezná.

Paní (I 24) uvádí jako pozitivum „*jsem na čerstvém vzduchu, pokecám s lidma*“.

Pan (K 13) uvedl také jako pozitivum, „*jsem mezi lidma*“. V odpovědi na motivaci uvedl finanční motivaci (K 12)... „*Kuli penězům – mám alimenty, který musím platit*“.

Pan (Š13) uvedl „*z lásky k bližnímu*“, motivace je uvedena pěkně, ale otázkou je zda nejde o ironii, či vliv alkoholu, který měl v době rozhovoru již vypitý. I v otázkách pozitiv uvedl, (Š 14) „*že jej práce hřeje na srdci*“. Pan Š patřil mezi první dobrovolníky, kteří začali pracovat a také pomáhat v rámci dobrovolnictví. Je ochotný vypomoci, když je potřeba. Je dřič, je schopen udělat velké množství fyzicky náročných prací, jen se nesmí napít. Pod vlivem alkoholu je nesnášenlivý, popudlivý, pere se a má rasistické názory.

Z respondentů jsou všichni s programem dobrovolnictví spokojeni, nevnímají žádná negativa a ani si nejsou vědomi, co by se v tomto programu mělo zlepšit.

Paní (I 27) uvedla „*zázemí na špuntárně – netopí se tam*“.

Jen pan (Š15) má pocit nadřazenosti některých lidí vůči němu. Sám uvádí: „*Nemám rád blbce. Akorát sem přijel z Jedlí a tam sem makal jak barevej a starosta nám dal na pití akorát vodu, prej ju taky pije. Ani blbou sodovku za pár korun nemoh koupit. Tomu říkám blbec*. Dále má problém s prací s lidmi s psychickými potížemi v dobrovolnickém programu, (Š 16) uvedl: „*Ta Ž je úplně mimo. Ta v dobrovolnictví nemá co dělat*.“

Informace o možnosti zvýšit si sociální dávky jako dobrovolník polovina respondentů získala na sociálním odboru, který jim vyplácí sociální dávky.

Jen pan (Š12) uvedl.....*no od tebe kočenko*.

Paní (I 22) si není jistá, „*Asi ze sociálky, možná taky od vás*.“

Pan (K 11) ... *Od kamaráda z ubytovny*.

8.2.3 Nezaměstnanost

Pro tuto kategorii jsem vybrala tyto kódy:

- Dlouhodobost,
- Resignace,
- Zdravotní problémy,
- Věk,
- Podřadná práce.

Všichni respondenti se řadí do skupiny dlouhodobě nezaměstnaných, nejdéle je nezaměstnaná paní (I 17), „*je to už víc než 10 let ani přesně nevím*“.

I pan (Š 7) je nezaměstnaný 10 let, sám uvedl „*Už no, už 10 let. Naposled sem jezdil s popelářem*“.

Pan (K 7): „*Už 5 let. Měl sem akorát sem tam nějakou brigádu*“.

Pan (B 7) udává: „*Už 5 let. Před tím sem dělal zednickou*.“

5 let je bez zaměstnání i paní (M 7) „*Víc než 5 let*“, přišla z regionu, kde je problém se získáním zaměstnáním větší než na Zábřežsku.

Pan (H) je bez zaměstnání nejkratší dobu a to 3 roky.

Zpočátku měli všichni snahu si práci najít, ale po neúspěchu v počátečním období snahu najít práci vzdali. Všichni mají nad 50 let a v tomto věku je hledání práce velmi obtížné. Pokud se s věkem přidruží ještě zdravotní komplikace, je možnost sehnat zaměstnání takřka nemožné.

Paní (M 10) uvádí „*mám problémy s nohama – mám zánět žil*“, s tímto zdravotním postižením nemůže dlouho stát a ani dlouho sedět. Je více ohrožena embolií.

Pan (K 10) má také zdravotní omezení uvádí, „*mám vysokou tlak, nemůžu dělat ve výškách, to je pro malíře dost blbý*“.

Je s podivem, že všichni ostatní respondenti žádné zdravotní omezení nemají. Vzhledem k jejich způsobu života a častému užívání alkoholu je to až neuvěřitelné. Většina z nich lékaře nenavštěvuje, možná právě proto, aby jim nějaké zdravotní problémy nenašel. Pan (Š 10) uvádí „*doktora sem neviděl ani nepamatuju, nic po něm nechci*“.

Pan (H 9) uvedl: *Hlásil sem se vo práci v Olomouci před rokem, ale nevzali mě, už to nezkouším*. Na stránkách ÚP bylo volné místo v Olomouci, zašel k holiči, dostal ze šatníku čisté oblečení a vyrazil do Olomouce. Místo bohužel nedostal, od té doby se již nikde vážně o práci neucházel.

8.2.4 Bydlení

Pro kategorii jsem vybrala tyto kódy:

- Život na ubytovně,
- Dobrovolné vyloučení,
- Nouzová nocelžna,

Respondenti, kteří se zúčastnili tohoto výzkumu, žijí na ubytovnách či na ulici. V azylovém domě z nich v současné době nežije nikdo, protože zde mají pro ně nepříjemné podmínky – nesmí se pít alkohol a sexuálně žít. Pokoje jsou zde jen pro muže či jen pro ženy. Většina z nich již na azylovém domě bydlela, ale byli z ní vyloučeni pro porušení ubytovacího řádu. Na dodržování ubytovacího řádu a užívání alkoholu dohlíží strážníci

městské policie, kteří sídlí v 1. patře budovy. Na ubytovnách je mnohem volnější režim. Ubytovny jsou komerční. Dříve sloužily k ubytování dělníků pracujících v regionu. S příchodem krize došlo k úbytku ubytovaných dělníků a ubytovny se přeorientovaly na ubytovávání osob bez přístřeší. Těmto je ubytovna hrazena z dávek v hmotné nouzi – z doplatku na bydlení.

Bydlení na ubytovnách přesto není ideální.

Paní (M 18) uvedla: „*Sehnat podnájem, nemuset bydlet na ubytovně*“.

Pan (Š 15) bydlí ve vlastním stanu stranou od lidí u řeky Sázavy sám uvedl *...nikoho neo-travuji*.

Pan (K 5) uvedl: „*Po rozvodu sem se musel odstěhovat, tak bydlím na ubytovně*“. Od ostatních ubytovaných se distancuje. Toto bydlení mu psychicky neprospívá.

Pan (H 5) je rád, že může bydlet na ubytovně, uvedl: „*Bydlel sem na ulici, pak v nouzové nocležně na Charitě a už asi rok bydlím na Jamajce ...je to lepší, než být na ulici*“.

Pan B bydlí v nouzové nocležně na Charitě Zábřeh, s ubytováním na ubytovně má již také zkušenosti, ale dle jeho slov (B 5): „*Přes léto na ulici, v zimě sem mohl zůstat v nouzové nocležně na Charitě. Sociálka mi ji platí, protože je levná. Na ubytovně to nevyšlo*“. Z ubytovny byl vyhozen z důvodu neúměrného požívání alkoholu. Pod vlivem alkoholu je agresivní a napadá ostatní. Na nouzové ubytovně bývá sám, nebo s 1-2 ubytovanými. Je tam spokojený. Strávil v ní celou zimu.

Paní (I 15) uvádí „*S Pavlíkem sme bydleli na nádraží v nádražním domku, ale sama tam bydlet nemůžu. Pak sem bydlela u Štěpánové a toho jejího, ale sociálka mi nechtěla na bydlení u nich nic přispívat, tak sem se musela odstěhovat, jinak by mě zbil. Tedka bydlím na ubytovně u Pavelky. Je to tam dobrý*“.

Vzhledem k výši nájemného v bytech a nutnosti kauce, tito respondenti mají jen minimální šanci získat bydlení v podnájmu. Kauci na byt požaduje i Městský úřad v Zábřeze při pronájmu obecních bytů, požadují trojnásobek nájemného. Od letošního roku došlo k deregulaci nájemného a městské i obecní úřady tohoto využívají k neúměrnému zvyšování nájemného. V regionu dochází ke zvýšení nájemného u dříve regulovaného nájemného i o 53%.

8.2.5 Způsob myšlení

Pro kategorii jsem vybrala tyto kódy:

- Jednání blbce,
- Stigmatizace oranžovou vestou,
- Chování lidí,
- Mám se dobře,
- Zapojení do dobrovolnictví

Respondenti mají minimální sociální vazby. Většinou znají jen pár spolubydlících z ubytoven. Mají obavu z odmítnutí. Těžce nesou vztahy mezi lidmi a chování k nim samotným.

Pan (Š 15) to vyjádřil slovy „*Nemám rád blbce, pak si jednu nedej*“, kdy narážel na chování starosty v jedné obci, kde byl pomáhat. Také konstatoval (Š 17) „*lidi by se měli k sobě líp chovat*“, bohužel sám pod vlivem alkoholu se k lidem moc dobře nechová. Díky čemuž má za sebou i výkon trestu odnětí svobody za těžké ublížení na zdraví.

Pro některé je velmi nepříjemné a nepřijatelné udržovat veřejná prostranství se smetákem a lopatou, pan (K 15) prohlásil „*než lítat po městě v oranžový vestě a zametat*“, mají pocit, že už tím, že bydlí na ubytovnách, jsou stigmatizováni a v oranžové vestě by to bylo ještě horší.

Práci v dobrovolnickém programu si chválí natolik, že by ji většina doporučila známým. Pan (B16) uvedl, „*jo doporučil bych ji známým, je to solidní a charakterní organizace*“, přesto, že jsem se ho ptala jen na dobrovolnictví nikoliv na Charitu.

Pan (H 15) by dobrovolnictví doporučil známým, „*.....ano, budou na tom líp*“, tím myslí, že budou mít vyšší sociální dávky, je dost možné, že má známé spíše v okruhu lidí pobírajících dávky v hmotné nouzi.

Paní (M 15) doporučuje dobrovolnictví „*aby nesešli doma*“. Její druh je celý den na ubytovně. Nerad cestuje. V dubnu musel absolvovat cestu do Ostravy ke Krajskému soudu a měl z toho značné obavy.

8.2.6 Jakékoliv jiné aktivity

Pro kategorii jsem vybrala tyto kódy:

- Práce na černo,
- Běžné aktivity,
- Zabíjení času,
- Požívání alkoholu.

Respondenti nemají žádné zájmy či aktivity, kterými by trávily volný čas. Nemají žádné koníčky, čas si krátí posedáváním po hospodách či na lavičkách a popíjením alkoholu. Často stávají u supermarketů a popíjejí krabicové víno.

V době, kdy není práce v dobrovolnickém programu, se chodí často ptát na nějakou práci. Charita Zábřeh obdržela od anonymních dárců několik krabic knih, které si mohou dobrovolníci půjčovat. Tyto výpůjčky jsou na základě ústní dohody, kdy po vrácení knih si mohou vypůjčit jiné. Nejsou zde stanoveny žádné sankce za pozdní vrácení či nevrácení, neplatí se zde žádné poplatky.

Většina respondentů si přivydělává k sociálním dávkách různou prací „na černo“. V našem regionu je práce „načerno“ velmi rozšířený jev. Práci na smlouvu většinou nikdo z dělníků u soukromníků nedostane. Nejdříve pracují nelegálně, pokud se osvědčí, pak možná dostanou smlouvu. Nezaměstnaným to takto vyhovuje, protože mají sociální dávky a ještě si něco vydělají bokem.

Pan Š si naddělává hodiny hlavně přes zimu, během teplejšího období má práci „na černo“. Legálně ho nikdo nechce zaměstnat. Udává (Š 9) *...lidi maj předsudky, já při práci nepiju, ale po práci si dám*. Bere jakékoliv výkopové a jiné práce. Na smlouvu ho nikdo nevezme, má z důvodu požívání alkoholu a rvaček velmi špatnou pověst. Z respondentů je jediný, který se k tomuto příjmu přiznal.

Pan B si chodí půjčovat knížky, které vždy po přečtení vymění za jiné. Protože bydlí v nouzové nocležně, musí den trávit někde venku a do nocležny smí jít až po 15 hodině. Sám uvádí (B 10), že *„se fláká po venku, nebo si s někým pokecá.“* Večer poslouchá rádio.

Paní (I 18) uvádí: „*Hodně času trávím vařením. To mě baví. Když sme bydleli na nádraží, tak sem taky vařila. Měli jsme vařič na bombu. Akorát sem nemohla pít. Na ubytovně se dá vařit i pít, ale když nemám komu, tak mě to už toli nebaví. Někdy si uvařím i na 2 dny.*“

8.2.7 Perspektivy a budoucnost

Pro kategorii jsem vybrala kódy:

- Zaměstnání,
- Bydlení,
- Důchod.

Zájem sehnat práci je pro 5 respondentů hlavním plánem do budoucna. Se získáním práce je spojen status zaměstnaného, patřící do majoritní skupiny obyvatelstva. Získáním legální práce se zbaví jak sami říkají ponižujícího „žebření o peníze“ na sociálním odboru.

Pan (Š 19) si přeje *poctivou těžkou práci*. Při ní nemůže myslet na starosti a prohry ve svém životě. Před pár lety se mu družka utopila v řece Sápravě, když šla pro vodu. Je již 10 bez zaměstnání. Rád by věřil, že práci sežene, ale bezdomovce nikdo nezaměstná. Závislost na alkoholu si nepřiznává, nedává jí vinu za dlouhodobou pracovní nezaměstnanost.

Pan (B 9) uvádí: „*Jsem starej, v tomhle věku vás už nikdo nezaměstnaná, jenom občas načerno.*“

Paní (M 9) uvádí: „*Důchod nedostanu, protože nemám odpracovaný roky, chybí mi nějaký pojištění*“. Již sice dosáhla důchodového věku, ale nezískala potřebnou dobu pojištění. Tento věk se bohužel posunuje každý rok o 1 rok výš.

Představu co by si přáli do budoucna, mají, ale nevěří, že mají šanci na lepší budoucnost. Jen paní (M 18) věří, že se dostane z ubytovny do podnájmu a bude moci žít tak, jak žila před zásahem exekutora.

Paní (I 29) potřebuje menší lednici. Myslí hodně na přítomnost a ráda vzpomíná na minulost. Budoucnost dobře nevidí. Uvědomuje si, že „*na starobní důchod ani nikdy nárok mít nebudu.*“

SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Výzkumná část je zaměřená na vliv dobrovolnictví na dlouhodobě nezaměstnané. Dlouhodobě nezaměstnaní do programu Dobrovolnictví nezaměstnaných nevstupují ze žádných ušlechtilých pohnutek. Nemají zájem o nezištnou pomoc. V první řadě jim jde o zvýšení si příjmů. Určitě to těmto lidem nikdo nemůže mít za zlé. Jsou dlouhodobě nezaměstnaní, mají velmi nízký sociální status a jsou izolováni od ostatních.

Důvody jejich dlouhodobé nezaměstnanosti jsou různé. Jedním z hlavních problémů je dle jejich názoru jejich věk a nízká kvalifikace. Způsob života považuje většina až jako druhořadý problém. Sami si nepřiznávají, že z důvodu užívání alkoholu je není možné zařadit do běžného pracovního procesu.

S prací v Dobrovolnickém programu získávají zpět své ztracené sebevědomí, navazují nové přátelské vztahy, setkávají se s lidmi, které již několik let neviděli. Mnozí z nich si nacházejí i nové partnery.

Tyto osoby jsou předem zatíženy stigmatem. Nemají rovné možnosti na pracovním trhu. Nemají ani rovné příležitosti v možnostech zvyšování si dávek v hmotné nouzi. Někteří z nich se ucházeli o práci ve Veřejné službě na Ekoservise, ale nebyli přijati a to přesto, že po nich ještě další zájemce přijali.

Díky zařazení do programu dobrovolnictví nezaměstnaných získávají smysluplnou náplň, říkají, že jdou do práce, opět získávají pracovní návyky.

Dlouhodobě nezaměstnaní se jeví jako velice vděční za možnost se někde realizovat, ukázat co všechno umí a každá pochvala je pro ně jako pohlazení.

INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Výzkum upozornil na tyto skutečnosti:

- prvotní motivací k dobrovolnictví jsou finanční příjmy,
- dobrovolnictví přináší dlouhodobě nezaměstnaným nové sociální kontakty,
- dlouhodobě nezaměstnaní většinou vidí svou budoucnost v získání pracovního místa,
- dobrovolnictví je dobré nejen pro ně, ale i pro jejich přátele,
- jejich plány do budoucna dobrovolnictví nijak neovlivnilo.

Dlouhodobě nezaměstnaní se ocitají ve své situaci v nezávidění hodném postavení. Ztrátou zaměstnání dojde ke snížení finančních prostředků, nejsou schopni hradit náklady spojené s bydlením, dojde ke ztrátě bydlení. Mnohdy mají dluhy, které ze sociálních dávek nejsou schopni hradit. Jako bezdomovec nemá velkou šanci na zaměstnání. Ocitají se v bludném kruhu ze kterého nemohou vystoupit. Pokud již mají exekuce, nejsou ani ochotni pracovat legálně, protože by jim jejich finanční prostředky či majetek zabavil exekutor.

Proti pádu ke dnu, nebo pomoci odpoutání se ode dna funguje projekt Dobrovolnictví nezaměstnaných, do kterého se mají možnost zapojit. Zde získávají nové sociální kontakty, zvýší si své příjmy, získají sebevědomí a pracovní návyky.

Negativa dlouhodobé nezaměstnanosti:

Ztráta zaměstnání

Snížení příjmů

Zadluženost, exekuce

Pozitiva přinášející dobrovolnictví:

Sociální kontakty

Zvýšení finančních příjmů

Získání sebevědomí

Ztráta bydlení

Získání pracovních návyků

Ztráta sociálního statusu

Získání informací o sociálních službách

Ztráta sebevědomí

Ztráta pracovních návyků

DOPORUČENÍ PRO PRAXI.

V programu dobrovolnictví nezaměstnaných pracují lidé, kteří jsou již dlouhou dobu nezaměstnaní. Pro osoby zdravotně postižené existují chráněná pracoviště a chráněné dílny. Tito nezaměstnaní jsou ohroženi sociálním vyloučením a tím jsou také znevýhodněni na trhu práce.

Pro tyto nezaměstnané by mohly být zřízeny speciální pracoviště na integraci do pracovního procesu. Z takového pracovního procesu by odváděli zdravotní a sociální pojištění, aby měli šanci na získání starobního důchodu.

Bohužel tato skupina obyvatelstva není pro stát prioritou. Stát v době krize nemá dostatek finančních prostředků na financování již zřízených a fungujících sociálních projektů. V našem kraji došlo k omezení výše finančních prostředků pro preventivní a poradenská zařízení. Což jsou zařízení, která se zabývají právě osobami sociálně vyloučenými.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce byla zaměřená na dobrovolnictví nezaměstnaných ze sociálně vyloučených skupin v mikroregionu Zábřežsko. Dlouhodobě nezaměstnaní z vyloučených sociálních skupin mají problémy s pracovním uplatněním na trhu práce.

Většina problémů, které tito nezaměstnaní dobrovolníci mají při hledání pracovního uplatnění, souvisí s věkem, vzděláním, ale hlavně se způsobem života. S podporou rodin tito nezaměstnaní bohužel počítat nemohou.

Budoucnost pro tyto dlouhodobě nezaměstnané závisí na získání práce. Pokud nebudou mít práci, nebudou mít v době dovršení věku pro odchod do starobního důchodu nárok na výplatu starobního důchodu.

Tito lidé zůstanou velmi často do smrti na sociálních dávkách do životního či existenčního minima v závislosti na aktivitě v dobrovolnictví nezaměstnaných či ve veřejné službě.

Program dobrovolnictví nezaměstnaných má předcházet sociálnímu vyloučení a pomáhat osobám ze sociálně vyloučených skupin. Tato práce dává těmto lidem, nové sociální kontakty, učí pracovním návykům a učí je vážit si sebe sama.

Tato práce upozorňuje na to, že osoby sociálně vyloučené ve svém životě postrádají sociální kontakty se společností. Nepotřebují almužnu, ale smysl života. Pokud se smyslem jejich života stane dobrovolnictví, je jen na nich.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografické publikace:

1. BLAŽEK, J. a kol. *Jak pracovat s nezaměstnanými, zkušenosti, metodika*. 1. vyd. Brno: Motiv P., 2007. ISBN 978-80-239-9305-9.
2. BUCHTOVÁ, B. a kol. *Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8.
3. DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0139-7.
4. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 1. vyd. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
5. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
6. KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
7. KREPS, V. *Sociální politika*. 2. vyd. Praha: Aspi, 2002. ISBN 80-86395-33-2.
8. KRUTINA, M. *Řízení lidských zdrojů – dobrovolnictví*. 2004
9. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.
10. TOŠNER, J. *Dobrovolnictví a práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.
11. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 2. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-496-6.
12. *Sociální zabezpečení 2011*. 1. vyd. Praha: ČSSZ, 2011. ISBN 978-80-87039-24-3.
13. SOZANSKÁ, O. *Metodika dobrovolnictví*. 1. vyd. Praha
14. HORÁKOVÁ, M. *Žádost o udělení akreditace vysílající organizaci*. Zábřeh, 2010.
15. *15 let úřadů práce*. 1. vyd. Praha: MPSV, 2005.
16. *Obec a veřejná služba*, 1. vyd. Praha: MPSV, 2010. ISBN 978-80-7421-020-4.

Elektronické zdroje seřazeny dle data citace od nejnovějšího:

17. Sociální vyloučení bolí. [cit.31.3.2011]. URL:
<<http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/229254-rozchod-a-socialni-vylouceni-skutecne-fyzicky-boli.html?ref=boxD> >.
18. Seznam formulářů pro dávky podpory v hmotné nouzi [cit. 6.3.2011] URL:
<<https://formulare.mpsv.cz/okprace/cs/form/print.jsp?CMD=PrintEmpty&FN=PUC hZ110101890&SSID=9148>>
19. Mapa mikroregionu Zábřežsko. [cit. 5.3.2008]. URL:
<<http://www.zabrezsko.cz/>>
20. Zákon o pomoci v hmotné nouzi. [cit. 4.3.2011]. URL:
<<http://www.finance.cz/socialni-podpora/zakony/o-pomoci-v-hmotne-nouzi/>>
21. Systém pomoci v hmotné nouzi. [cit. 2.3.2011] URL:
<<http://www.mpsv.cz/cs/5> >
22. Výkon veřejné služby pomáhá lidem v hmotné nouzi. [cit. 1.3.2011] URL:
<<http://www.mpsv.cz/files/clanky/8475/19032010.pdf> >

Právní předpisy seřazeny abecedně:

23. Zákon o dobrovolnictví 198/2002 Sb.
24. Zákon o důchodovém pojištění 155/1995 Sb.
25. Zákon o existenčním a životním minimu 110/2006 Sb.
26. Zákon o hmotné nouzi 111/2006 Sb.
27. Zákon o státní sociální podpoře 117/1995 Sb.
28. Zákon o Úřadu práce ČR 73/2001 Sb.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DC	Dobrovolnické centrum
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MV	Ministerstvo vnitra
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
SSP	Státní sociální podpora
ÚP	Úřad práce

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Potřebná doba pojištění A.

Tabulka č. 2: Potřebná doba pojištění B

Tabulka č. 3: Rozdělení kategorií a kódů

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Záznamový arch vedeného rozhovoru s dobrovolníkem.

Příloha P II: Záznamový arch vedeného rozhovoru s dobrovolníkem paní I.

Příloha P III: Záznamový arch vedeného rozhovoru s dobrovolníkem panem Š.

Příloha P IV: Schématická mapa mikroregionu Zábřežsko.

Příloha P V: Hierarchie postupu v dobrovolnictví nezaměstnaných.

PŘÍLOHA PI: ZÁZNAMOVÝ ARCH VEDENÉHO ROZHOVORU S NEZAMĚSTNANÝM

Záznamový arch vedeného rozhovoru

Datum:

Čas:

Žena:

Otázky zaměřené na soukromí respondenta:

Kolik je vám let?

Jaký je váš rodinný stav?

Jaké máte rodinné zázemí?

Jaké máte sociální vazby?

Jakým způsobem máte zajištěné bydlení?

Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

Jak dlouho již jste bez zaměstnání?

Co jste dělal v tomto období?

Co je důvodem vaší dlouhodobé nezaměstnanosti?

Máte nějaké zdravotní či jiné omezení?

Otázky zaměřené na dobrovolnictví nezaměstnaných:

Odkud jste se dozvěděl o dobrovolnictví nezaměstnaných?

Proč pracujete jako dobrovolník?

Přináší vám dobrovolnictví něco pozitivního?

Přináší vám dobrovolnictví něco negativního?

Doporučil byste svým známým dobrovolnictví a proč?

Existuje něco, co by se mělo zlepšit v oblasti dobrovolnictví?

Jak hodnotí rodina, známí, vaše okolí, to, že pracujete jako dobrovolník?

Otázky zaměřené na plány do budoucna:

Máte konkrétní plány do budoucna?

Ovlivnilo vaše plány dobrovolnictví nezaměstnaných?

PŘÍLOHA PII: ZÁZNAMOVÝ ARCH VEDENÉHO ROZHOVORU S NEZAMĚSTNANÝM – PANÍ I

Záznamový arch vedeného rozhovoru

Datum: 16.3.2011

Čas: 14:00-14:20

Žena: I

Otázky zaměřené na soukromí respondenta:

Kolik je vám let?

I 1: 51

Jaký je váš rodinný stav?

I 2: Jsou rozvedená.

Jaké máte rodinné zázemí?

I 3: Vždyť víte, že Pavlík na podzim umřel. Bez něj to není vono. Druhej už takovej nebude.

Jaké máte sociální vazby?

I 4: Jezdím za cerou, je taky bez práce.

Jakým způsobem máte zajištěné bydlení?

I 15: S Pavlíkem sme bydleli na nádraží v nádražním domku, ale sama tam bydlet nemůžu. Pak sem bydlela u Štěpánové a toho jejího, ale sociálka mi nechtěla na bydlení u nich nic přispívat, tak sem se musela odstěhovat, jinak by mě zbil. Teďka bydlím na ubytovně u Pavelky. Je to tam dobrý, ale krade se tam ze společný ledničky. Měla sem tam nakoupený maso a někdo mi ho ukrad. Musela jsem si sehnat ledničku na pokoj. Na pokoji sme dvě. Nejdřív tam bydlela Drlička, ale tu vystěhoval, protože neplatila. Teď bydlím se Zubatkou.

Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

I 16: Mám jenom základní vzdělání, narodila se mi holka, tak sem nedodělala školu. Mám jenom kurz na pracáku.

Jak dlouho již jste bez zaměstnání?

I 17: Je to už víc jak 10 let. Ani přesně nevím.

Co jste dělal v tomto období?

I 18: Vono to hrozně rychle utíká, s Pavlíkem sem byla asi 5 let, po rozvodu. Před rozvodem sem taky nedělala. Práce není, když člověk nemá žádnou školu. Hodně času trávím vařením. To mě baví. Když sme bydleli na nádraží, tak sem taky vařila. Měli jsme vařič na bombu. Akorát sem nemohla pít. Na ubytovně se dá vařit i pít, ale když nemám komu, tak mě to už toli nebaví. Někdy si uvařím i na 2 dny, třeba když vím, že du na práci na Charitu.

Co je důvodem vaší dlouhodobé nezaměstnanosti?

I 19: Nemám žádnou školu jenom kurz.

A alkohol to neovlivnil?

I 20: S alkoholem to nesouvisí.

Máte nějaké zdravotní či jiné omezení?

I 21: Ne, su zdrava, zaplat'pánbůh.

Otázky zaměřené na dobrovolnictví nezaměstnaných:

Odkud jste se dozvěděl o dobrovolnictví nezaměstnaných?

I 22: Asi ze sociálky, možná taky od vás.

Proč pracujete jako dobrovolník?

I 23: Abych měla víc peněz. No a líbí se mi ta práce. Baví mě to umývání aut. To sem dělala i s Pavlíkem. Chtějí mi na to někoho strčit, ale já je chci dělat radši sama.

Přináší vám dobrovolnictví něco pozitivního?

I 24: Su na červím vzduchu, pokecám s lidma, nesedím na ubytovně a nečumím na televizi.

Přináší vám dobrovolnictví něco negativního?

I 25: Ne, su spokojená

Doporučil by jste svým známým dobrovolnictví a proč?

I 26: Jo, dostanou se mezi lidi, přijdou na jiný myšlenky.

Existuje něco, co by se mělo zlepšit v oblasti dobrovolnictví?

I 27: Lepší zázemí, na špuntárně je zima, netopí se tam.

Jak hodnotí rodina, známí, vaše okolí, to, že pracujete jako dobrovolník?

I 28: Kladně, líbí se jim, že nesedím na ubytovně a přijdu mezi lidi.

Otázky zaměřené na plány do budoucna:

Máte konkrétní plány do budoucna?

I 29: Chtěla bych někam do práce, ale v mém věku už mě nikdo nevezme. Navíc už 10 let nedělám. Na starobní důchod mít ani nikdy nárok mít nebudu. Jo a potřebovala bych sehnat ledničku dybyste o nějaký věděla.

Ovlivnilo vaše plány dobrovolnictví nezaměstnaných?

I 30: Pomohlo mi po tym co Pavlik umřel psychicky. Nikoho jinýho, kdo by mi pomoh nemám. Holka má vlastních starostí dost jak je bez práce.

PŘÍLOHA PIII: ZÁZNAMOVÝ ARCH VEDENÉHO ROZHOVORU S DOBROVOLNÍKEM – PANEM Š.

Záznamový arch vedeného rozhovoru

Datum: 18.3.2011

Čas: 13:30-13:55

Muž:Š

Otázky zaměřené na soukromí respondenta:

Kolik je vám let?

Š 1: Letos bude 50.

Jaký je váš rodinný stav?

Š 2: Rozvedený.

Jaké máte rodinné zázemí?

Š 3: Nemám rodinu.

Jaké máte sociální vazby?

Š 4: Babička je v nemocnici, su sám. Loni sem se dozvěděl, že máma umřela. Ani na pohřbu sem nebyl, nevěděl sem to. Mám sourozence v Prostějově, ale už s nima nemám nic společného.

Jakým způsobem máte zajištěné bydlení?

Š 5: U Sázavy, mám tam všechno co potřebuju, nikoho nevotravuju. Vloni mi tam někdo ukradl psa. Dozvěděl sem se kdo. Sežral ho, takový krásný pes to byl. Loni mi to někdo podpálil. Bydlíval sem v paneláku na ČSA. Vo byt sem přišel, ale to je moje věc.

Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

Š 6: Sem neodučeném tesař.

Jak dlouho již jste bez zaměstnání?

Š 7: Už No, už 10 let. Naposled sem jezdil s popelářem.....

Co jste dělal v tomto období?

Š 8: Někoho sem trochu zmáčknu a odseděl sem si to. Jinak tak různě, práce se nebojím. To kočenko přece víš.

Co je důvodem vaší dlouhodobé nezaměstnanosti?

Š 9: Lidi mají předsudky. Já při práci nepiju, ale po páci si dám.

Máte nějaké zdravotní či jiné omezení?

Š 10: ne , doktora sem neviděl ani nepamatuju, nic po něm nechci

Otázky zaměřené na dobrovolnictví nezaměstnaných:

Odkud jste se dozvěděl o dobrovolnictví nezaměstnaných?

Š 11: Na ulici.

Jak na ulici?

Š 12: No od tebe kočenko..

Proč pracujete jako dobrovolník?

Š 13: Z lásky k bližnímu svýmu. Smích..

Přináší vám dobrovolnictví něco pozitivního?

Š 14: Hřeje na srdci.

Přináší vám dobrovolnictví něco negativního?

Š 15: Nemám rád blbce. Akorát sem přijel z Jedlí a tam sem makal jak barevném a starosta nám dal na pití vodu, prej ju taky pije. Ani blbou sodovku za pár korun nemoh koupit. To-mu říkám blbec. Pak si jednu nedej.

Doporučil by jste svým známým dobrovolnictví a proč?

Š 16: Ano, když budou v pořádku. Ta Ž je úplně mimo. Ta v dobrovolnictví nemá co dělat. .

Existuje něco, co by se mělo zlepšit v oblasti dobrovolnictví?

Š 17: Lidi by se k sobě měli líp chovat – ne jak ten starosta povýšenej.

Jak hodnotí rodina, známí, vaše okolí, to, že pracujete jako dobrovolník?

Š 18: *Nemám rodinu.*

Otázky zaměřené na plány do budoucna:

Máte konkrétní plány do budoucna?

Š 19: *Poctivou těžkou práci.*

Ovlivnilo vaše plány dobrovolnictví nezaměstnaných?

Š 20: *Ne.*

PŘÍLOHA P IV: SCHÉMATICKÁ MAPA SVAZKU OBCÍ MIKROREGIONU ZÁBŘEŽSKO

Zdroj: <http://www.zabrezsko.cz/>, staženo 2.3.2008

PŘÍLOHA P V: HIERARCHIE POSTUPU V DOBROVOLNICTVÍ NEZAMĚSTNANÝCH

	jednoduchá práce v kolektivu (dílnička, odpad)	složitější práce v kolektivu (hum. sbírka)	samostatnější práce venku (úklid svěřené části města, zahrada)	zodpovědnější práce s jasným zadáním v zázemí CHZ (úklid chodeb, termoporty, prádlo)	samostatná práce se svěřením pomůcek či materiálu, zodpovědnější práce s přístupem k majetku (skartování, úklid kanceláří, okna)	práce pod dohledem na CDS či DS, bez přímého kontaktu s klienty	práce domů - Charita dodá veškerý materiál a výrobek je určen pro obdarování či propagaci (neprodává se)	zastupování Charity (roznos letáků, plakáty, pozvánky, ...)	práce s přístupem ke klientům (CDS, DS, rozvoz obědů) a dalším citlivým věcem (info, prostředky)	záskok za pracovníka (rozvoz pomůcek, provoz WC)
výborné předchozí zkušenosti, naprostá spolehlivost a osvědčená kvalita práce, s vynikajícími referencemi, v programu krátkodobě a spíše omylem, čistý tr.rejstřík							X	X	X	X
dobré předchozí zkušenosti - hodnocení vedoucích, plnění zadané práce v požadovaném rozsahu a kvalitě, člověk má zdravé zázemí, čistý tr.rejstřík						X	X	X		
občasné výkyvy ve fungování,				X	X	X				

dobrovolník prošel testem příležitosti a spolehlivosti										
pochybnosti o motiva- cích, ztráta důvěry - zklamání, odůvodněné podezření z neserióznos- ti, lži, nižší kvalita práce, občasná nespolehli- vost, možná kriminální minulost	X	X	X	X						
základní úroveň, přijímací, vstup - nejsou zkušenosti či reference nebo nejsou dobré, opakovaná ztráta důvě- ry, možná kriminální minulost	X	X								